

Ersättning vid expropriation

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2009/10:162 och en motion som väckts med anledning av propositionen, vari yrkas avslag på regeringens lagförslag.

I propositionen lämnas förslag som innebär höjningar av den ersättning som betalas vid expropriation och andra åtgärder där fastigheter tas i anspråk med tvång. Förändringarna avser ersättningsbestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) och i de lagar som hänvisar till dessa bestämmelser. Förslagen syftar till att stärka äganderätten och har sin bakgrund i att de exproprierande numera allt oftare utgörs av enskilda, som driver sin verksamhet i vinstsyfte. Det föreslås att expropriationslagens presumptionsregel, som begränsar rätten till ersättning för s.k. förväntningsvärden, upphävs. Därigenom kommer ersättningen vid expropriation att bestämmas närmare fastighetens marknadsvärde och omfatta även den del av marknadsvärdet som beror på förväntningar om en ändring av fastighetens tillåtna användningssätt. I propositionen föreslås vidare att det inte längre ska vara möjligt att göra något s.k. toleransavdrag från expropriationsersättningen eller från skadestånd enligt miljöbalken för miljöskada. I sådana fall ska ersättningen fortsättningsvis motsvara hela den ersättningsgilla skadan. Slutligen föreslås att det ska göras ett schablonpåslag på expropriationsersättningen med 25 % av fastighetens marknadsvärde eller marknadsvärdesminskning. Genom påslaget tas det vid värderingen av fastigheten ökad hänsyn till att fastighetsägaren ofrivilligt blir av med sin fastighet. Lagändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 augusti 2010.

Utskottet föreslår att riksdagen, med en lagteknisk justering, antar regeringens lagförslag och avslår motionen.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Ersättning vid expropriation	6
Reservation	15
Ersättning vid expropriation (s, v, mp)	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Proposition 2009/10:162	17
Följdmotion med anledning av proposition 2009/10:162	17
Proposition 2009/10:201	18
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag i prop. 2009/10:162	19
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens lagförslag i prop. 2009/10:201	52
<i>Bilaga 4</i>	
Utskottets lagförslag	60
<i>Bilaga 5</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande	61

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ersättning vid expropriation

Riksdagen antar

– dels regeringens förslag till

1. lag om ändring i expropriationslagen (1972:719),
2. lag om ändring i miljöbalken,
3. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
4. lag om ändring i rennäringslagen (1971:437),
5. lag om ändring i väglagen (1971:948),
6. lag om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144),
7. lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149),
8. lag om ändring i bostadsförvaltningslagen (1977:792),
9. lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
10. lag om ändring i lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
11. lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),
12. lag om ändring i lagen (1987:11) om exploateringssamverkan,
13. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
14. lag om ändring i minerallagen (1991:45),
15. lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
16. lag om ändring i lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
17. lag om ändring i lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling under förutsättning att riksdagen avslår lagförslag 2.3 i proposition 2009/10:172,
18. lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar,
19. lag om ändring i lagen (2006:449) om skydd för störningskänslig forskning,

– dels det av utskottet i bilaga 4 framlagda förslaget till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429).

Därmed bifaller riksdagen propositionerna 2009/10:162 och 2009/10:201 i denna del och avslår motion 2009/10:C12.

Reservation (s, v, mp)

Stockholm den 8 juni 2010

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Löfstrand (s), Eva Bengtson Skogsberg (m), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Gunnar Sandberg (s), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s), Lars Tysklind (fp) och Jan Lindholm (mp).

Redogörelse för ärendet

Mot bakgrund av ett tillkännagivande från riksdagen om behovet av en utvärdering av ersättningsreglerna i expropriationslagen (1972:719), se betänkande 2003/04:BoU5 och riksdagsskrivelse 2003/04:151, tillkallade regeringen i december 2005 en särskild utredare (dir. 2005:147). Utredningen antog namnet Utredningen om expropriationsersättning. Den 8 februari och den 28 juni 2007 samt den 31 januari 2008 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv till utredningen (dir. 2007:16, 2007:89 och 2008:8).

I maj 2007 överlämnade utredningen delbetänkandet Hur tillämpas expropriationslagens ersättningsbestämmelser? (SOU 2007:29) och i november 2008 slutbetänkandet Nya ersättningsbestämmelser i expropriationslagen, m.m. (SOU 2008:99).

För att komplettera beredningsunderlaget har man inom Justitiedepartementet upprättat en promemoria om bestämmandet av underlaget för ett procentuellt påslag.

Slutbetänkandet och promemorian har remissbehandlats. Förslaget att upphäva 31 kap. 6 § miljöbalken behandlades i regeringens proposition Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214). Riksdagen antog regeringens förslag i den propositionen (bet. 2009/10:MJU9, rskr. 2009/10:28).

I den aktuella propositionen föreslår regeringen – efter att ha hört Lagrådet – att riksdagen beslutar om ändringar i expropriationslagen (1972:719), miljöbalken, fastighetsbildningslagen (1970:988), rennäringslagen (1971:437) och ett antal andra lagar.

Regeringens förslag finns i *bilaga 1* och lagförslagen i *bilaga 2*.

Med anledning av propositionen har en motion väckts. Förslagen i motionen finns i *bilaga 1*.

Civilutskottet har berett miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och motionen. Yttrandet finns i *bilaga 5*.

I ärendet har en uppvaktning ägt rum med företrädare från Lantbrukarnas Riksförbund. I ärendet har också en skrivelse inkommit från fyra privatpersoner.

I detta sammanhang behandlar utskottet även det förslag till lag om ändring i 19 § skogsvårdslagen (1979:429) som läggs fram i proposition 2009/10:201. Miljö- och jordbruksutskottet ställer sig i sitt betänkande 2009/10:MJU28 bakom de i proposition 2009/10:201 föreslagna ändringarna i sak. Av lagtekniska skäl och i syfte att anpassa lagförslaget i proposition 2009/10:201 till de ändringar i samma lagrum som föreslås i förevarande proposition har miljö- och jordbruksutskottet överfört den formella behandlingen av lagförslaget till civilutskottet för beredning. Lagförslaget finns i *bilaga 3*. Övriga lagförslag i proposition 2009/10:201 behandlas av miljö- och jordbruksutskottet i betänkande 2009/10:MJU28.

Utskottets överväganden

Ersättning vid expropriation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar de framlagda lagförslagen och avslår motionen.

Jämför reservation (s, v, mp).

Gällande rätt

Enligt expropriationslagen (1972:719) får en fastighet tas i anspråk genom expropriation med äganderätt, nyttjanderätt eller servitutsrätt. Genom expropriationen får även en särskild rätt till fastigheten upphävas eller begränsas. Expropriation får ske endast för vissa särskilt i lagen angivna ändamål, t.ex. för att tillgodose behovet av mark för tätbebyggelse eller för att tillgodose allmänna kommunikationsbehov (se 2 kap.).

Den vars egendom tas i anspråk genom expropriation har rätt till ersättning. Bestämmelser om expropriationsersättning finns i 4 kap. Ersättningsreglerna gäller såväl om expropriationen avser äganderätten till en fastighet eller om den avser någon särskild rätt till fastighet eller leder till att en sådan särskild rätt rubbas (1 kap. 5 §).

Expropriationsersättningen bestäms i normalfallet utifrån de förhållanden som råder vid den tidpunkt då ett expropriationsmål slutligt avgörs.

Den grundläggande ersättningsbestämmelsen i expropriationslagen utgår från att en fastighetsägare som utsätts för expropriation ska ha samma förmögenhetsställning efter expropriationen som om någon expropriation inte hade skett (4 kap. 1 § första stycket). Ersättning lämnas i form av löseskilling, intrångsersättning och ersättning för övrig skada (annan ersättning). Om en fastighet tas i anspråk i sin helhet, ska löseskilling betalas med ett belopp som motsvarar fastighetens marknadsvärde. Vid expropriation av en del av en fastighet ska intrångsersättning betalas. Denna ska motsvara den minskning av fastighetens marknadsvärde som uppkommer genom expropriationen. Minskningen kan bero på dels avståendet av den mark som tas i anspråk, dels det intrång som uppkommer på restfastigheten.

Fastighetsägaren är vid sidan av löseskilling eller intrångsersättning berättigad även till annan ersättning. Denna avser övriga skador av ekonomisk art, t.ex. kostnader för flyttning eller avveckling av en rörelse. Någon ersättning för ideella värden, som affektionsvärden och liknande, lämnas inte.

Lagen innehåller flera undantag från huvudregeln att ersättning ska betalas utifrån fastighetens marknadsvärde. De två främsta undantagen utgörs av den s.k. influensregeln och den s.k. presumtionsregeln.

Om det företag (dvs. ändamål) för vars genomförande en fastighet exproprieras (expropriationsföretaget) har medfört inverkan av någon betydelse på fastighetens marknadsvärde, ska löseskillingen bestämmas på grundval av det marknadsvärde som fastigheten skulle ha haft om någon sådan inverkan inte hade förekommit (influensregeln, 4 kap. 2 § första stycket). Influensregeln utgör ett undantag från huvudregeln att ersättningen ska motsvara fastighetens marknadsvärde. Vid tillämpningen av regeln beaktas såväl expropriationsföretagets positiva inverkan på marknadsvärdet (företagsnytta) som dess negativa inverkan på marknadsvärdet (företagsskada). Fastighetens marknadsvärde ersätts utan hänsyn till expropriationsföretagets inverkan. Detta gäller dock endast i den mån det är skäligt med hänsyn till förhållandena på orten eller den allmänna förekomsten av likartad inverkan under jämförliga förhållanden (de s.k. Orts- och allmänvanlighetsrekvisiten). Inverkan som inte är av någon betydelse, som alltså är bagatellartad, faller helt utanför influensregeln.

Från den ersättning för företagsskada som följer av en tillämpning av influensregeln ska enligt praxis (se t.ex. rättsfallet NJA 1977 s. 424) göras ett s.k. toleransavdrag. Fastighetsägaren får därmed tåla en viss minskning av ersättningen på grund av företagsskadan.

Som framgår ovan ska vid expropriation av en del av en fastighet intrångsersättning betalas för marknadsvärdesminskningen. Influensregeln ska därvid tillämpas i fråga om fastighetens värde före expropriationen. Det innebär att marknadsvärdet före expropriationen beräknas till det värde som fastigheten skulle ha haft om någon inverkan av expropriationsföretaget inte hade förekommit, i den mån detta är skäligt med hänsyn till Orts- eller allmänvanlighetsrekvisiten. Marknadsvärdet på restfastigheten efter expropriationen ska däremot beräknas med beaktande av sådan inverkan.

Influensregeln tar sikte enbart på förändringar av fastighetens marknadsvärde och inte på den ekonomiska skada som fastighetsägaren i övrigt kan orsakas av expropriationsföretaget.

En ökning av någon betydelse av en fastighets marknadsvärde som har uppkommit under en viss tid före ansökan om expropriation (tio år före ansökan, dock högst 15 år före det att talan väcks vid domstol) ska räknas in i löseskillingen för fastigheten enbart om det blir utrett att ökningen beror på något annat än förväntningar om en ändring av markens tillåtna användningssätt (presumtionsregeln, 4 kap. 3 §). Även detta är ett undantag från huvudregeln att marknadsvärdet på den ianspråktaga fastigheten ska ersättas. Presumtionsregeln tar enbart sikte på värden som beror på förväntningar om att fastigheten ska få användas på ett sätt som ännu inte är tillåtet (s.k. förväntningsvärden). Om dessa förväntningsvärden förelåg redan före tioårsperioden, är de alltid ersättningsgilla.

Presumtionsregeln är formulerad som en bevisbörderegeln. Om en värdeökning av någon betydelse har uppkommit under den aktuella tidsperioden, antas det att ökningen beror på förväntningar om en ändring av

markens tillåtna användningssätt. För att värdeökningen ska kunna tillgodoräknas måste fastighetsägaren styrka att ökningen har orsakats av något annat än sådana förväntningar.

Vid expropriation av en del av en fastighet ska vad som i paragrafen anges om beräkningen av marknadsvärdet tillämpas i fråga om värdet före expropriationen. Man ska alltså vid beräkningen av detta värde under vissa förutsättningar bortse från den värdeökning som har inträffat under de senaste tio åren. När restfastighetens värde bestäms räknas emellertid värdeökningen med.

Presumtionsregeln tar sikte enbart på fastighetens marknadsvärde och gäller oavsett för vilket ändamål som expropriationen sker.

I expropriationsmål tillämpas beträffande ersättningen samma principer för bevisvärderingen som i skadeståndsrättsliga mål. Om det inte är möjligt att komma fram till ett bestämt värde utan endast till vissa gränser inom vilka värdet ska ligga, kan ersättningen komma att bestämmas efter en skälighetsuppskattning (35 kap. 5 § rättegångsbalken).

Mark får tvångsvis tas i anspråk även enligt andra lagar än expropriationslagen. Det är fråga om regler som innebär att en fastighet tas i anspråk med äganderätt eller någon annan rätt, t.ex. ledningsrätt. Genom hänvisningar i dessa lagar till expropriationslagen blir den lagens ersättningsbestämmelser – i varierande utsträckning – tillämpliga även vid sådana tvångsvisa åtgärder.

I vissa lagar finns avvikande regler som är särskilt avpassade för de situationer som det där är fråga om. Ett exempel är fastighetsbildningslagen, där ersättningsreglerna för vissa fall är utformade så att en s.k. vinstfördelning ska göras. Detta innebär att "vinsten" av regleringen ska fördelas mellan de inblandade fastigheterna (se 5 kap. 10 a §). Motsvarande gäller vid vissa tvångsvisa åtgärder enligt anläggningslagen. Ett annat exempel är 7 kap. 7 § minerallagen (1991:45), som innebär att koncessionshavaren ska betala en särskild ersättning (mineralersättning) till bl.a. fastighetsägaren utifrån den mängd malm som har brutits och uppfodrats.

Propositionen

I propositionen gör regeringen bedömningen att skyddet för äganderätten bör vara starkt. Med beaktande av de nutida förhållandena vid expropriation och liknande tvångsåtgärder bör hänsynen till äganderätten i högre grad avspeglas i den ersättning som betalas vid sådana åtgärder. Fastighetsägarnas ställning i ersättningshänseende bör därför stärkas. Samma rätt till ersättning bör så långt möjligt gälla oavsett om den till vars förmån expropriationen sker är det allmänna eller någon enskild. Större hänsyn bör tas till den ersättning som fastighetsägaren skulle ha fått vid en försäljning eller upplåtelse på den öppna marknaden av den mark som tas i anspråk.

I propositionen konstaterar regeringen att den ersättning som betalas vid expropriation och liknande tvångsåtgärder sedan lång tid tillbaka beräknas med utgångspunkt i den berörda fastighetens marknadsvärde. Med begreppet marknadsvärde förstås det pris som en fastighet sannolikt skulle få vid en försäljning under förhållanden som inte är påverkade av expropriationen (prop. 1971:122 s. 171 f.). Det har överlämnats till rättstillämpningen att för varje särskilt fall tillämpa de värderingsmetoder som med största sannolikhet leder till rättvisande resultat.

Regeringen gör bedömningen att ersättning vid expropriation och liknande tvångsåtgärder även fortsättningsvis bör bestämmas med utgångspunkt i marknadsvärdet för den mark som tas i anspråk. Någon definition av marknadsvärde bör inte införas i expropriationslagen. Det bör enligt regeringen inte heller införas någon särskild bevisregel i lagen.

I propositionen föreslår regeringen att presumtionsregeln upphävs. Därmed ska ersättning vid expropriation och liknande tvångsåtgärder betalas även för den del av en fastighets marknadsvärde som beror på förväntningar om en ändring av markens tillåtna användningssätt. Ett av de huvudsakliga motiven bakom presumtionsregeln är att hålla ersättningarna vid tvångsförvärv av mark nere. Regeringen anser att de skäl som tidigare bar upp denna ambition inte längre gör sig gällande med samma styrka.

Regeringens föreslår vidare att något toleransavdrag från expropriationsersättningen inte längre ska göras. Ett sådant avdrag görs i dag i vissa fall när expropriationsersättningen bestäms med tillämpning av den s.k. influensregeln. Inte heller ska något toleransavdrag göras när det är fråga om ersättning för miljöskada. Regeringen gör bedömningen att influensregeln i övrigt bör behållas oförändrad i sak. Det innebär att ersättningen även fortsättningsvis som utgångspunkt ska bestämmas med bortseende från expropriationsföretagets inverkan på den ianspråktaga fastighetens marknadsvärde, både när det gäller höjande värdeinverkan (företagsnytta) och sänkande värdeinverkan (företagsskada).

I propositionen föreslår regeringen att det vid bestämmandet av ersättningen för en fastighet eller en del av en fastighet som tas i anspråk genom expropriation ska beaktas att ägaren avstår egendomen till följd av ett tvångsförfarande och inte frivilligt. Detta ska ske genom en generell höjning av löseskillingen och intrångsersättningen med 25 %.

Utredningen om expropriationsersättning föreslår att fastighetsägare ska kunna få ersättning utöver fastighetens marknadsvärde även genom s.k. vinstfördelning. Enligt utredningen ska så vara fallet när expropriation m.m. sker för sådan förvärvsverksamhet som bedrivs på i huvudsak marknadsmässiga villkor.

Regeringen instämmer i den principiella grundtanken bakom utredningens förslag. Ersättningen till fastighetsägaren bör bestämmas på ett sätt som är rättvist – även ur fastighetsägarens perspektiv. Detta innebär att det är önskvärt att man vid ersättningsbestämningen tar hänsyn till om fastig-

heten är avsedd att generera vinst i expropriandens verksamhet. Avsikten är att fastighetsägaren i sådana fall ska kunna få del av expropriandens ekonomiska nytta av att använda fastigheten.

De föreslagna reglerna om vinstfördelning har kritiserats under remissbehandlingen, bl.a. för att förslaget inte är tillräckligt genomarbetat. Enligt regeringen finns det därför skäl att komplettera underlaget. Det ska ske genom att en utredning ges i uppdrag att ytterligare överväga frågan. Beslut om direktiv till en sådan utredning ska fattas under 2010.

Även utredningens förslag om kostnadsersättning vid lantmåteriförrättning bereds vidare inom Regeringskansliet. Regeringen anser att det är väsentligt att fastighetsägaren har en stark ställning vid lantmåteriförrättningar, och förslaget är avsett att ytterligare stärka fastighetsägarnas ställning i markåtkomstprocessen.

I propositionen föreslår regeringen att de föreslagna ändringarna i expropriationslagen ska gälla också för flertalet lagar som hänvisar till expropriationslagens ersättningsbestämmelser.

De nya ersättningsbestämmelserna är avsedda att träda i kraft den 1 augusti 2010. Även vissa övergångsbestämmelser föreslås.

Motionen

Carina Moberg m.fl. (s, v, mp) yrkar i motion C12 avslag på regeringens förslag. Enligt motionärerna finns det ett behov av en modernare lagstiftning, men regeringens förslag är så ofullständigt att det inte kan läggas till grund för en ny lagstiftning på området. Det föreslagna schablonmässiga påslaget med 25 % kommer att försvåra möjligheterna att skydda bl.a. orörd natur och det kommer att fördyra t.ex. viktiga infrastrukturinvesteringar. Enligt motionärerna strider det också mot grundläggande principer att ersättningen inte anpassas efter värdet på den egendom som tas i anspråk utan är schabloniserad. Utredningens förslag om vinstdelning och förslaget om kostnadsersättning vid lantmåteriförrättningar bereds vidare inom Regeringskansliet. Regeringens förslag är alltså ofullständigt, och det går därför inte att se de sammantagna effekterna av förslaget. Mot denna bakgrund anser motionärerna att regeringen måste återkomma till riksdagen med ett fullständigt förslag, som även innehåller en klarare redogörelse för förslaget och dess konsekvenser. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed.

Yttrande från miljö- och jordbruksutskottet

I yttrandet betonar miljö- och jordbruksutskottet inledningsvis att skyddet för äganderätten bör vara starkt. Utskottet anser i likhet med regeringen att övervägande skäl talar för att föreskriva en schablonmässig ersättning i lagen och menar att det föreslagna påslaget är rimligt. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning i fråga om effekterna av att införa ett schablonpåslag med 25 %.

Mot denna bakgrund föreslår miljö- och jordbruksutskottet att civilutskottet tillstyrker propositionens förslag i denna del och avstyrker motionen.

Civilutskottets ställningstagande

Sedan reglerna om ersättning vid expropriation fick sin nuvarande utformning i början av 1970-talet har samhället genomgått betydande förändringar. Vid den tiden stod det allmänna bakom de flesta expropriativa åtgärder. Därefter har vissa grundläggande samhällsfunktioner, t.ex. energi- och telesektorn men även annan infrastruktur, avreglerats och är i dag utsatta för konkurrens. I vissa fall har förändringarna inneburit att en uppdelning av verksamheterna har gjorts så att det allmänna fortfarande äger och ansvarar för infrastrukturen som sådan, medan produktionen har avskilts i särskilda bolag som verkar i konkurrens på marknaden. I andra fall har avregleringen inneburit att tillsynsmyndigheter har inrättats för verksamheter som numera i allt väsentligt bedrivs av privata aktörer.

I enlighet med vad bostadsutskottet tidigare gett uttryck för anser civilutskottet att tiden är mogen för nya ersättningsregler vid expropriation. Behovet härav har inte heller ifrågasatts av motionärerna.

De nuvarande reglerna om expropriationsersättning präglas av återhållsamhet. Det har ansetts angeläget att fastighetsägare inte gynnas på ett sådant sätt att ersättningarna medför alltför negativa konsekvenser för exproprianden (dvs. den som exproprierar) och samhället. Detta gäller naturligtvis fortfarande. För höga ersättningsnivåer kan få följder som inte är eftersträfvansvärda. Samtidigt utgör expropriation och liknande tvångsåtgärder inskränkningar i äganderätten av extraordinärt slag. Åtgärdernas ingripande karaktär bör i hög grad avspeglas vid den avvägning mellan expropriandens, fastighetsägarens och det allmännas intressen som måste göras när lagstiftningen utformas. En utgångspunkt för en ändrad ersättningsreglering bör enligt utskottets mening därför vara att skyddet för äganderätten stärks, dock enbart så långt detta är möjligt utan att ersättningsnivåerna ger upphov till beaktansvärda negativa konsekvenser för samhällsutvecklingen.

Även samhällsförändringarna medför ett behov av att ompröva den syn på fastighetsägarnas ställning som ligger till grund för de nuvarande ersättningsreglerna. Det allmänna är numera i mindre utsträckning än tidigare aktör i de sammanhang där ett ianspråktagande av mark med tvång blir aktuellt, låt vara att vissa av de privata rättssubjekt som har trätt i det allmännas ställe helt eller delvis ägs av det allmänna. Grundtanken med expropriation och liknande åtgärder kvarstår, nämligen att olika angelägna samhällsintressen ska tillgodoses. Det finns emellertid i ökad utsträckning privata vinstintressen bakom expropriationsföretagen.

Den nuvarande lagstiftningen är utformad utifrån att det allmänna som huvudregel är expropriand och den innehåller därför lösningar för att ta till vara allmänna intressen och undvika överkompensation av enskilda med

allmänna medel. Detta har bidragit till att exproprianden, oavsett om denna utgörs av det allmänna eller av någon enskild, i ersättningshänseende har tillerkänts en stark ställning. En sådan utformning av regleringen framstår enligt utskottet inte som lika godtagbar när samhällsutvecklingen har lett till att bägge parter i allt fler fall utgörs av enskilda. I synnerhet är detta fallet när expropriandens verksamhet är vinstdrivande.

Mot den redovisade bakgrunden anser utskottet att en utgångspunkt för en ändrad lagstiftning bör vara att ersättningsreglerna utformas så att de också avspeglar nutida partssammansättningar vid expropriationer och liknande åtgärder samt tar hänsyn till det vinstsyfte som många gånger ligger bakom tvångsförvärv av mark.

I propositionen redovisas att flera remissinstanser befarar att höjda ersättningsnivåer kommer att innebära att det blir svårare att genomföra angelägna expropriationsföretag. Det är givetvis av grundläggande betydelse att lagstiftningen är utformad så att expropriationsinstitutet i sin helhet fungerar effektivt. Regleringen får inte förhindra en önskvärd samhällsutveckling som består i att expropriationsföretag som genomförs i allmännyttiga syften, kan komma till stånd. Enligt utskottets mening kan man emellertid inte utan vidare ställa ersättningsnivåerna i relation till möjligheterna att genomföra olika expropriationsföretag. Vid utformningen av ersättningsreglerna måste särskild hänsyn tas till att expropriation innebär ett tvångsvis ingrepp i fastighetsägarens äganderätt. För förvärvaren däremot utgör kostnaden för markförvärv i allmänhet en av flera faktorer att beakta inför ett beslut om en exploatering. Och ofta är kostnaden för markåtkomsten en mindre del av den totala investeringskostnaden.

En starkt ställning för fastighetsägarna kan dock få konsekvenser för möjligheterna att genomföra expropriationsföretag. Som framgår av propositionen innebär det för det allmännas del att medel får tillskjutas till berörda verksamheter, att omfördelning av medel får göras eller att ambitionsnivån får sänkas. För enskilda expropriander kan reformen leda till en totalt sett högre investeringskostnad. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att effekterna av en reform på ett övergripande samhällsekonomiskt plan sammantaget blir förhållandevis måttliga.

När det sedan gäller den ersättning som ska betalas vid expropriation bör denna även fortsättningsvis bestämmas med utgångspunkt i marknadsvärdet för den mark som tas i anspråk. Den s.k. presumptionsregeln upphävs, vilket innebär att ersättning ska betalas även för den del av en fastighets marknadsvärde som beror på förväntningar om en ändring av markens tillåtna användningssätt. Något toleransavdrag från expropriationsersättningen ska inte längre göras. Inte heller ska något toleransavdrag göras när det är fråga om ersättning för miljöskada.

När fastighetens värde ska bestämmas i en expropriationssituation är det rimligt att också ta hänsyn till vad ägaren frivilligt skulle vara beredd att sälja sin fastighet för. Detta tillgodoser enligt utskottet på ett bättre sätt intresset av en mer allsidig ersättningsbestämning, där hänsyn tas inte bara

till köparsidan på den rådande marknaden utan där också säljarens inställning till värdet beaktas. Enligt utskottets mening bör ersättningsbestämningen alltså mer än i dag efterlikna priset vid en frivillig försäljning genom att ersättningen sätts högre än vad som svarar mot enbart det framräknade marknadsvärdet respektive marknadsvärdesminskningen. En sådan åtgärd kan också stärka förtroendet för expropriationsinstitutet och ersättningsbestämningen.

Utredningen föreslog att påslaget på löseskillingen respektive intrångsersättningen skulle bestämmas till 25 % och att påslaget skulle vara lika stort oavsett förhållandena i det enskilda fallet. Motionärerna är kritiska till att införa ett schablonmässigt bestämt påslag. En schablonmässigt bestämd ersättning kan i och för sig anses som en trubbig reglering, men innebär också fördelar. Något hinder i grundlagen mot att införa en schablonmässigt bestämd ersättning finns inte. Det kan även konstateras att schablonersättningar förekommer i andra ersättningssammanhang. Att föra bevisning om det pris som ägaren sannolikt skulle sälja sin fastighet för frivilligt låter sig svårigen göras. Domstolen skulle då i de allra flesta fall vara hänvisad till att inom ramen för en skälighetsbedömning ändå fastställa ersättningen schablonmässigt. I motsats till motionärerna anser utskottet att övervägande skäl därför talar för att föreskriva en schablonmässig ersättning i lagen.

Fastställandet av procentsatsen är givetvis i stor utsträckning en ren skälighetsfråga. Enligt utskottet är det föreslagna påslaget tillräckligt högt för att utgöra en reell förstärkning av äganderätten. Ett lågt påslag skulle bara marginellt stärka äganderätten och är därför inte förenligt med intentionerna bakom reformen. I likhet med miljö- och jordbruksutskottet anser utskottet därför att det påslag om 25 % som regeringen föreslår är rimligt.

Enligt motionärerna kommer förslaget om ett schablonmässigt påslag om 25 % att leda till ökade kostnader för det allmänna, vilket kan påverka möjligheterna att bl.a. skydda orörd natur. Som redovisas i propositionen kan bl.a. naturvärden komma att beröras av den föreslagna generella höjningen med 25 %. Enligt regeringen ska de kostnader som kan tillkomma rymmas inom befintliga ramar. Det innebär att utrymmet för att besluta om områdesskydd och biotopskyddsområden kan minska om en omfördelning av medel inte sker. Miljö- och jordbruksutskottet har i sitt yttrande anslutit sig till regeringens bedömning i fråga om effekterna av att införa ett schablonpåslag om 25 %.

Som tidigare redovisats bereds bl.a. utredningens förslag om vinstfördelning vidare inom Regeringskansliet. En utredning ska ges i uppdrag att ytterligare överväga frågan, och direktiv till utredningen ska beslutas under 2010. Utskottet utgår ifrån att detta sker utan dröjsmål. Utredningens förslag om kostnadsersättning vid lantmäteriförrättning bereds också vidare inom Regeringskansliet. I motsats till motionärerna anser utskottet att det pågående beredningsarbetet inte utgör något hinder mot att nu anta den föreslagna lagstiftningen.

Vad utskottet anfört ovan innebär att utskottet, liksom miljö- och jordbruksutskottet, ställer sig bakom regeringens lagförslag. Riksdagen bör således anta regeringens lagförslag och avslå motion 2009/10:C12. Näringsutskottet har i betänkande NU26 föreslagit att lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2010. Utskottets förslag såvitt avser regeringens förslag till lag om ändring i nämnda lag bör därför villkoras.

Vad därefter gäller det i proposition 2009/10:201 framlagda förslaget till lag om ändring i 19 § skogsvårdslagen (1979:429) har miljö- och jordbruksutskottet i sitt betänkande 2009/10:MJU28 ställt sig bakom den föreslagna ändringen i sak. Av lagtekniska skäl och i syfte att anpassa lagförslagen i proposition 2009/10:201 till de ändringar i samma lagrum som föreslås i förevarande proposition har miljö- och jordbruksutskottet överfört den formella behandlingen av lagförslagen till civilutskottet för beredning i förevarande ärende. Det anpassade lagförslaget framgår av bilaga 4.

Reservation

Ersättning vid expropriation (s, v, mp)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s), Egon Frid (v), Eva Sonidsson (s) och Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens lagförslag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:C12 och avslår propositionerna 2009/10:162 och 2009/10:201 i denna del.

Ställningstagande

I enlighet med vad bostadsutskottet tidigare gett uttryck för anser vi att tiden är mogen för nya ersättningsregler vid expropriation. Vi anser emellertid att regeringens förslag är så bristfälligt att det inte kan läggas till grund för ny lagstiftning på området.

De nuvarande ersättningsreglerna bygger på tanken att den skadelidande ska försättas i samma ekonomiska situation som om någon expropriation inte hade skett. Regeringens förslag om ett schablonpåslag innebär att den ersättning som ska betalas inte anpassas efter värdet på den egendom som tas i anspråk. Ett schablonpåslag leder också till den orimliga och för både fastighetsägare och allmänheten stötande konsekvensen att ett högre marknadsvärde innebär ett större påslag i kronor räknat. Kommersiella fastigheter, fastigheter i storstäder och fastigheter med juridiska personer som ägare har typiskt sett högre marknadsvärden men torde i allmänhet ha mindre individuella värden av det slag som regeringen vill ersätta. Skäligheten i att ägare av dessa typer av fastigheter ska få en högre extra ersättning än t.ex. en privatperson på landsbygden som blir av med sitt bostadshus måste starkt ifrågasättas. Ett schablonpåslag kan upplevas som orättvist och verka förtroendeskadligt för expropriationslagens ersättningsregler.

Vi vill också framhålla att förslaget kommer att leda till ökade kostnader för det allmänna. Som bl.a. Lagrådet och flera andra remissinstanser pekat på kan förslaget försvåra möjligheterna att skydda bl.a. orörd natur. Förändringen kommer också att försvåra arbetet med att få till stånd rimliga s.k. frivilliga överenskommelser utanför domstolarna.

Utredningens förslag om vinstdelning och förslaget om kostnadsersättning vid lantmäteriförrättningar bereds vidare inom Regeringskansliet. Regeringens förslag är alltså ofullständigt, och det går därför inte att se de

sammantagna effekterna av förslaget. Vi anser därför att regeringen måste återkomma till riksdagen med ett fullständigt förslag, som även innehåller en klarare redogörelse för förslaget och dess konsekvenser.

Mot den redovisade bakgrunden anser vi att riksdagen, med bifall till motion C12, bör avslå regeringens lagförslag samt tillkännage för regeringen vad som anförs i reservationen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2009/10:162

Proposition 2009/10:162 Ersättning vid expropriation:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i expropriationslagen (1972:719),
2. lag om ändring i miljöbalken,
3. lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
4. lag om ändring i rennäringslagen (1971:437),
5. lag om ändring i väglagen (1971:948),
6. lag om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144),
7. lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149),
8. lag om ändring i bostadsförvaltningslagen (1977:792),
9. lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
10. lag om ändring i lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
11. lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),
12. lag om ändring i lagen (1987:11) om exploateringssamverkan,
13. lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
14. lag om ändring i minerallagen (1991:45),
15. lag om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
16. lag om ändring i lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
17. lag om ändring i lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling,
18. lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar,
19. lag om ändring i lagen (2006:449) om skydd för störningskänslig forskning.

Följdmotion med anledning av proposition 2009/10:
162

2009/10:C12 av Carina Moberg m.fl. (s, v, mp):

Riksdagen avslår propositionen och begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag i enlighet med vad som anförs i motionen.

Proposition 2009/10:201

Proposition 2009/10:201 Gränser i skog:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429).

Lagförslaget behandlas såvitt avser 19 §. I övrigt behandlas lagförslaget i bet. 2009/10:MJU28.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag i prop. 2009/10:162

1 Förslag till lag om ändring i expropriationslagen (1972:719)

Härigenom föreskrivs i fråga om expropriationslagen (1972:719)¹ dels att 4 kap. 3 § ska upphöra att gälla, dels att 2 kap. 1 och 10–12 §§, 3 kap. 8 §, 4 kap. 1 och 2 §§ samt 7 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.1 §²

Expropriation får ske för att ge en kommun möjlighet att förfoga över mark eller annat utrymme som med hänsyn till den framtida utvecklingen krävs för tätbebyggelse eller därmed sammanhängande anordning.

Expropriation för ändamål som anges i första stycket får avse endast mark eller annat utrymme inom kommunens eget område.

Inom tätbebyggt område får expropriation ske endast om

1. det med skäl kan antas att marken eller utrymmet inom överskådlig tid kommer att beröras av byggnads- eller anläggningsåtgärd, som är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt, eller

2. det med hänsyn till intresset av att främja ett planmässigt byggnadskick eller av annan därmed jämförlig orsak är angeläget att kommunen får rådighet över marken eller utrymmet.

Med motsvarande tillämpning av första–tredje styckena får expropriation ske till förmån för *landstingskommun* eller kommunalförbund, som handhar sådan angelägenhet som första stycket avser att främja.

Med motsvarande tillämpning av första–tredje styckena får expropriation ske till förmån för *landsting* eller kommunalförbund, som handhar sådan angelägenhet som första stycket avser att främja.

10 §

Även i annat fall än som avses i 1–9 § får expropriation ske för att tillgodose behov av utrymme för byggnad, lokal eller annan anläggning för verksamhet som staten, kommun, *landstingskommun* eller kommunalförbund har att tillgodo-

Även i annat fall än som avses i 1, 2, 3, 4, 5, 6, 6 a, 7, 7 a, 8 eller 9 § får expropriation ske för att tillgodose behov av utrymme för byggnad, lokal eller annan anläggning för verksamhet som staten, kommun, *landsting* eller kommu-

¹ Senaste lydelse av 4 kap. 3 § 2005:941.

² Senaste lydelse 2005:941.

se eller som annars är av väsentlig betydelse för riket eller orten eller för viss befolkningsgrupp.

nalförbund har att tillgodose eller som annars är av väsentlig betydelse för riket eller orten eller för viss befolkningsgrupp.

11 §

Skall genom statens, kommuns, *landstingskommuns* eller kommunalförbunds försorg inom visst område *vidtagas* byggnads- eller anläggningsåtgärd som kan föranleda expropriation enligt 1–10 § och kan med skäl *antagas* att åtgärden medför väsentligt ökat värde för fastighet i områdets omedelbara närhet eller avsevärt ökar möjligheterna att utnyttja sådan fastighet, får fastigheten exproprieras av den som vidtar åtgärden, om det med hänsyn till kostnaderna för åtgärden och övriga omständigheter är skäligt. *Vad* som sagts nu om fastighet *äger motsvarande tillämpning* på särskild rätt till fastighet.

Ska genom statens, kommuns, *landstings* eller kommunalförbunds försorg inom *ett* visst område *vidtas en* byggnads- eller anläggningsåtgärd som kan föranleda expropriation enligt 1, 2, 3, 4, 5, 6, 6 a, 7, 7 a, 8, 9 eller 10 § och kan med skäl *antas* att åtgärden medför *ett* väsentligt ökat värde för fastighet i områdets omedelbara närhet eller avsevärt ökar möjligheterna att utnyttja *en* sådan fastighet, får fastigheten exproprieras av den som vidtar åtgärden, om det med hänsyn till kostnaderna för åtgärden och övriga omständigheter är skäligt. *Det* som sagts nu om fastighet *tillämpas också* på särskild rätt till fastighet.

12 §

Expropriationstillstånd *skall icke* meddelas, om ändamålet lämpligen bör tillgodoses på annat sätt eller olägenheterna av expropriationen från allmän och enskild synpunkt överväger de fördelar som kan vinnas genom den.

Expropriation till förmån för annan än staten, kommun, *landstingskommun* eller kommunalförbund får ske endast om den exproprierande på betryggande sätt kan svara för att den exproprierade egendomen *användes* för *avsett ändamål*.

Expropriationstillstånd *ska inte* meddelas, om ändamålet lämpligen bör tillgodoses på annat sätt eller olägenheterna av expropriationen från allmän och enskild synpunkt överväger de fördelar som kan vinnas genom den.

Expropriation till förmån för annan än staten, kommun, *landsting* eller kommunalförbund får ske endast om den exproprierande på *ett* betryggande sätt kan svara för att den exproprierade egendomen *används* för *det avsedda ändamålet*.

3 kap.

8 §

Har expropriationstillstånd meddelats beträffande del av fastighet och lider en återstående del av fastigheten synnerligt men genom expropriationen eller det sätt på

Har expropriationstillstånd meddelats beträffande *en* del av *en* fastighet och lider en återstående del av fastigheten synnerligt men genom expropriationen eller det

vilket den exproprierade delen *användes*, *skall* rätten förordna om expropriation av den del som lider sådant men, om ägaren begär det. *Skall* nyttjanderätt eller servitut upplåtas och vållar detta synnerligt men för fastigheten eller någon del av den, *skall* rätten på begäran av ägaren förordna om expropriation av område som lider sådant men.

Skall endast del av fastighet exproprieras eller *skall* nyttjanderätt eller servitut upplåtas, har den exproprierande rätt till sådan utvidgning av expropriationen som avses i första stycket, om detta skulle medföra endast en ringa höjning av den expropriationsersättning som tillkommer fastighetsägaren och denne *icke* har ett beaktansvärt intresse av att behålla den återstående delen av fastigheten.

Vid tillämpning av andra stycket *skall* kostnaden för åtgärd som avses i 4 kap. 1 § *andra* stycket räknas in i expropriationsersättningen.

sätt på vilket den exproprierade delen *används*, *ska* rätten förordna om expropriation av den del som lider sådant men, om ägaren begär det. *Ska* nyttjanderätt eller servitut upplåtas och vållar detta synnerligt men för fastigheten eller någon del av den, *ska* rätten på begäran av ägaren förordna om expropriation av område som lider sådant men.

Ska endast *en* del av *en* fastighet exproprieras eller *ska* nyttjanderätt eller servitut upplåtas, har den exproprierande rätt till sådan utvidgning av expropriationen som avses i första stycket, om detta skulle medföra endast en ringa höjning av den expropriationsersättning som tillkommer fastighetsägaren och denne *inte* har ett beaktansvärt intresse av att behålla den återstående delen av fastigheten.

Vid tillämpning av andra stycket *ska* kostnaden för åtgärd som avses i 4 kap. 1 § *fjärde* stycket räknas in i expropriationsersättningen.

4 kap.

1 §³

För en fastighet, som exproprieras i sin helhet, *skall*, i den mån inte annat följer av vad som sägs nedan, löseskilling betalas med ett belopp som motsvarar fastighetens marknadsvärde. Exproprieras en del av en fastighet, *skall* intrångsersättning betalas med ett belopp som motsvarar den minskning av fastighetens marknadsvärde, som uppkommer genom expropriationen. Uppkommer i övrigt skada för ägaren genom expropriationen, *skall* även sådan skada ersättas. Expropriationsersättning *skall dock* inte betalas för mark eller annat utrymme som ingår i allmän väg

För en fastighet som exproprieras i sin helhet *ska*, i den mån inte annat följer av vad som sägs nedan, löseskilling betalas med ett belopp som motsvarar fastighetens marknadsvärde. Exproprieras en del av en fastighet, *ska* intrångsersättning betalas med ett belopp som motsvarar den minskning av fastighetens marknadsvärde, som uppkommer genom expropriationen. Uppkommer i övrigt skada för ägaren genom expropriationen, *ska* även sådan skada ersättas.

³ Senaste lydelse 2005:941.

och som enligt en detaljplan *skall* användas för en sådan allmän plats för vilken kommunen är huvudman.

Därutöver ska ytterligare löseskilling respektive inträngsersättning betalas med 25 procent av marknadsvärdet respektive marknadsvärdeminskningen. Detta gäller dock inte när expropriation sker för ändamål som avses i 2 kap. 7 §.

Expropriationsersättning *ska* inte betalas för mark eller annat utrymme som ingår i allmän väg och som enligt en detaljplan *ska* användas för en sådan allmän plats för vilken kommunen är huvudman.

Har den exproprierande åtagit sig att vidta åtgärd för att minska skada, *skall* hänsyn tas till det när *expropriationsersättningen* bestäms, om åtagandet är sådant att det skäligen bör godtas av den ersättningsberättigade.

Har den exproprierande åtagit sig att vidta åtgärd för att minska skada, *ska* hänsyn tas till det när *ersättningen enligt första stycket* bestäms, om åtagandet är sådant att det skäligen bör godtas av den ersättningsberättigade.

Exproprieras fastighet till vilken den exproprierande har nyttjanderätt eller servitutsrätt, *skall* vid bestämmande av fastighetens värde hänsyn *icke tagas* till förbättring, vilken fastigheten vunnit genom arbete eller kostnad, som den exproprierande eller föregående innehavare, vars rätt övergått till denne, *nedlagt* på fastigheten utöver vad som ålegat honom.

Exproprieras fastighet till vilken den exproprierande har nyttjanderätt eller servitutsrätt, *ska* vid bestämmande av fastighetens värde hänsyn *inte tas* till förbättring, vilken fastigheten *har* vunnit genom arbete eller kostnad, som den exproprierande eller föregående innehavare, vars rätt *har* övergått till denne, *lagt ned* på fastigheten utöver vad som ålegat honom.

2 §

Har det företag för vars genomförande fastighet exproprieras medfört inverkan av någon betydelse på fastighetens marknadsvärde, *skall löseskilling* bestämmas på grundval av det marknadsvärde fastigheten skulle ha haft om sådan inverkan *icke* förekommit, dock endast *i den mån* det *finnes* skäligt med hänsyn till förhållandena i orten eller till den allmänna förekomsten av likartad in-

Om det företag för vars genomförande *en* fastighet exproprieras *har* medfört inverkan av någon betydelse på fastighetens marknadsvärde, *ska löseskillingen* bestämmas på grundval av det marknadsvärde *som* fastigheten skulle ha haft om sådan inverkan *inte hade* förekommit. *Detta gäller* dock endast *om* det är skäligt med hänsyn till förhållandena i orten eller till den allmänna förekomsten

verkan under jämförliga förhållanden. *Avser* expropriationen del av fastighet, *skall vad som sagts nu* om beräkning av marknadsvärde tillämpas i fråga om värdet före expropriationen.

av likartad inverkan under jämförliga förhållanden.

Om expropriationen avser en del av en fastighet, ska det som sägs i första stycket om beräkning av marknadsvärde tillämpas i fråga om värdet före expropriationen.

Exproprieras fastighet enligt 2 kap. 11 §, skall första stycket tillämpas på värdestegring som beror på den åtgärd som utgör grund för expropriationen.

Om en fastighet exproprieras enligt 2 kap. 11 §, ska denna paragraf tillämpas på värdestegring som beror på den åtgärd som utgör grund för expropriationen.

Om löseskillingen eller intrångsersättningen med tillämpning av första stycket bestäms med bortseende från värdeminskning, ska 1 § andra stycket inte tillämpas på den del av ersättningen som därmed tillkommer.

7 kap.

7 §

Har säkerhet som *skall* ställas enligt denna lag *ej* godkänts av den, till vars förmån den *ställes*, prövas säkerheten av länsstyrelsen.

Har säkerhet som *ska* ställas enligt denna lag *inte* godkänts av den, till vars förmån den *ställs*, prövas säkerheten av länsstyrelsen.

Borgen får godkännas av länsstyrelsen endast om borgensman svarar som för egen skuld och, om två eller flera tecknat borgen, de svarar solidariskt.

Staten, kommun, *landstingskommun* och kommunalförbund behöver *ej* ställa säkerhet.

Staten, kommun, *landsting* och kommunalförbund behöver *inte* ställa säkerhet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för expropriationsersättningen, om tillståndet till expropriation har beviljats före ikraftträdandet.
  3. Särskilda bestämmelser om hur expropriationslagens ersättningsbestämmelser övergångsvis ska gälla finns i följande lagar:
    - a) lagen (2010:000) om ändring i miljöbalken,
    - b) lagen (2010:000) om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988),
    - c) lagen (2010:000) om ändring i rennäringslagen (1971:437),
    - d) lagen (2010:000) om ändring i väglagen (1971:948),
    - e) lagen (2010:000) om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144),
    - f) lagen (2010:000) om ändring i anläggningslagen (1973:1149),
    - g) lagen (2010:000) om ändring i bostadsförvaltningslagen (1977:792),

- h) lagen (2010:000) om ändring i skogsvårdslagen (1979:429),
- i) lagen (2010:000) om ändring i lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
- j) lagen (2010:000) om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),
- k) lagen (2010:000) om ändring i lagen (1987:11) om exploaterings-samverkan,
- l) lagen (2010:000) om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
- m) lagen (2010:000) om ändring i minerallagen (1991:45),
- n) lagen (2010:000) om ändring i bostadsrättslagen (1991:614),
- o) lagen (2010:000) om ändring i lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
- p) lagen (2010:000) om ändring i lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling,
- q) lagen (2010:000) om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, och
- r) lagen (2010:000) om ändring i lagen (2006:449) om skydd för störningskänslig forskning.

2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken
dels att 31 kap. 32 § ska upphöra att gälla,
dels att 32 kap. 1 och 11 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 kap.

1 §

Skadestånd enligt detta kapitel *skall* betalas för personskada och sakskada samt ren förmögenhets-skada som verksamhet på en fastighet har orsakat i sin omgivning.

En ren förmögenhetsskada som inte har orsakats genom brott ersätts dock endast om skadan är av någon betydelse.

Skada som inte har orsakats med uppsåt eller genom vårdslöshet ersätts bara *i den utsträckning* den störning som har orsakat skadan inte skäligen bör tålas med hänsyn till förhållandena på orten eller till dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden.

Skadestånd enligt detta kapitel *ska* betalas för personskada och sakskada samt ren förmögenhets-skada som verksamhet på en fastighet har orsakat i sin omgivning.

En skada, som inte har orsakats med uppsåt eller genom vårdslöshet, ersätts bara *om* den störning som har orsakat skadan inte skäligen bör tålas med hänsyn till förhållandena på orten eller till dess allmänna förekomst under jämförliga förhållanden.

11 §¹

Medför en verksamhet som avses i detta kapitel att en fastighet helt eller delvis blir onyttig för ägaren eller att det uppstår synnerligt men vid användningen, *skall* fastigheten eller fastighetsdelen på ägarens begäran lösas in av den som bedriver verksamheten.

Första stycket tillämpas också, om någon som är ansvarig för avhjälpande enligt 10 kap. vidtar en åtgärd som medför att fastigheten blir helt eller delvis onyttig för ägaren eller att synnerligt men uppkommer vid användningen. Vad som nu har sagts gäller dock inte om ansvaret för avhjälpande vilar även på ägaren.

I fråga om sådan inlösen tillämpas expropriationslagen (1972:719). *Be- träffande värdeökning som har ägt*

Medför en verksamhet som avses i detta kapitel att en fastighet helt eller delvis blir onyttig för ägaren eller att det uppstår synnerligt men vid användningen, *ska* fastigheten eller fastighetsdelen på ägarens begäran lösas in av den som bedriver verksamheten.

I fråga om sådan inlösen tillämpas expropriationslagen (1972:719).

¹ Senaste lydelse 2007:660.

*rum under tiden från dagen tio år
före det att talan väcks vid domstol
tillämpas 4 kap. 3 § samma lag.*

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för
  - a) ersättning med anledning av ett sådant beslut som avses i 31 kap. 4, 5 eller 11 §, om beslutet har meddelats före ikraftträdandet,
  - b) ersättning med anledning av en sådan åtgärd som avses i 31 kap. 10 §, om åtgärden har vidtagits före ikraftträdandet,
  - c) en talan enligt 31 kap. 14 § om fastställelse av villkor för ersättning eller inlösen som har väckts före ikraftträdandet,
  - d) ersättning enligt 31 kap. 16–19 §§, om ansökan om tillstånd eller en anmälan enligt 7 kap. 20 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet har gjorts före ikraftträdandet,
  - e) ersättning enligt 31 kap. 20 §, om ansökan om omprövning har gjorts före ikraftträdandet, och
  - f) ersättning enligt 32 kap. 11 §, om talan om inlösen har väckts före ikraftträdandet.
3. Även om ett skadefall har inträffat efter ikraftträdandet, gäller 32 kap. 1 § i dess äldre lydelse, om skadan är en följd av en störning som har upphört före ikraftträdandet.
4. I de fall som avses i 2 och 3 ska hänvisningarna i 31 respektive 32 kap. till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

3 Förslag till lag om ändring i fastighetsbildningslagen (1970:988)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 10 a § fastighetsbildningslagen (1970:988)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap. 10 a §²

Vid värdering av egendom enligt 10 § *tillämpas bestämmelserna i 4 kap. expropriationslagen (1972:719) med de undantag som framgår av tredje stycket.*

Vid värdering av egendom som kan tas i anspråk enligt 14 kap. 1 eller 2 § plan- och bygglagen (1987:10) och vid värdering i andra fall där det är uppenbart att egendomen i stället skulle ha kunnat tas i anspråk genom expropriation eller något annat liknande tvångsförvärv, *skall vid tillämpning av 4 kap. 3 § första stycket expropriationslagen tiden för värdestegringen räknas från dagen tio år före det att fastighetsregleringen begärdes.*

Vid värdering av egendom som inte kunnat tas i anspråk på sätt som sägs i andra stycket *skall det även tas skälig hänsyn till det särskilda värde som egendomen har för den tillträdande fastigheten. I sådana fall tillämpas inte bestämmelserna i 4 kap. 2 och 3 §§ expropriationslagen om att värdestegring i vissa fall inte skall beaktas.*

Vid värdering av egendom enligt 10 § *gäller andra och tredje styckena.*

Vid värdering av egendom som kan tas i anspråk enligt 14 kap. 1 eller 2 § plan- och bygglagen (1987:10) och vid värdering i andra fall där det är uppenbart att egendomen i stället skulle ha kunnat tas i anspråk genom expropriation eller något annat liknande tvångsförvärv, *tillämpas 4 kap. expropriationslagen (1972:719).*

Vid värdering av egendom som inte kunnat tas i anspråk på sätt som sägs i andra stycket *tillämpas 4 kap. expropriationslagen med undantag för 1 § andra stycket och, såvitt gäller värdestegring, 2 §. Det ska även tas skälig hänsyn till det särskilda värde som egendomen har för den tillträdande fastigheten.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för värderingen, om ansökan om förrättning har gjorts före ikraftträdandet. I ett sådant fall ska hänvis-

¹ Lagen omtryckt 1992:1212.

² **Anmärkning:** Ändring i 5 kap. 10 a § har också föreslagits i propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170).

ningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

4 Förslag till lag om ändring i rennäringslagen (1971:437)

Härigenom föreskrivs att 29 § rennäringslagen (1971:437)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §

I fråga om upphävande av renskötselrätt och ersättning med anledning därav gäller, utöver bestämmelserna i 26–28 §§, i tillämpliga delar bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) om expropriation av särskild rätt till fastighet.

I fråga om ett förordnande om upphävande av renskötselrätt som regeringen har meddelat före den 1 augusti 2010, ska hänvisningen till expropriationslagen i första stycket avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

¹ Lagen omtryckt 1993:36.

5 Förslag till lag om ändring i väglagen (1971:948)

Härigenom föreskrivs att 55, 56 och 69 §§ väglagen (1971:948) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Har väghållare fått vägrätt, är fastighetens ägare berättigad att av väghållaren få intrångsersättning och ersättning för annan skada till följd av vägens byggande eller användande, om det inte har avtalats eller uppenbarligen förutsatts att ersättning inte *skall* lämnas. Samma rätt till ersättning har en innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten, om rätten inte har upplåtits efter det att marken eller utrymmet togs i anspråk.

Vid ersättningens bestämmande gäller 4 kap. expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar. 4 kap. 3 § nämnda lag skall härvid tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol.

På ersättningen *skall* det betalas ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag då marken eller utrymmet togs i anspråk till och med den dag då betalning *skall* ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

Uppstår till följd av att väg *dras* fram över fastighet synnerligt men för fastigheten eller del *därav*, *skall* väghållaren lösa det område som lider sådant men, om ägaren begär det.

Väghållaren är berättigad att

Föreslagen lydelse

55 §¹

Har väghållare fått vägrätt, är fastighetens ägare berättigad att av väghållaren få intrångsersättning och ersättning för annan skada till följd av vägens byggande eller användande, om det inte har avtalats eller uppenbarligen förutsatts att ersättning inte *ska* lämnas. Samma rätt till ersättning har en innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastigheten, om rätten inte har upplåtits efter det att marken eller utrymmet togs i anspråk.

När ersättningen bestäms gäller 4 kap. expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar.

På ersättningen *ska* det betalas ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag då marken eller utrymmet togs i anspråk till och med den dag då betalning *ska* ske och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

56 §²

Om det till följd av att en väg *dras* fram över en fastighet *uppstår* synnerligt men för fastigheten eller *för en del av den*, *ska* väghållaren lösa det område som lider sådant men, om ägaren begär det.

Väghållaren är berättigad att

¹ Senaste lydelse 2005:940.

² Senaste lydelse 1972:786.

lösa område som avses i första stycket, om *därav skulle föranledas endast ringa förhöjning av fastighetsägarens tillkommande ersättning* och fastighetsägaren *ej* har ett beaktansvärt intresse av att behålla området. Vid bedömning av frågan om rätt till inlösen föreligger *skall* kostnad för åtgärd som anges i 4 kap. 1 § *andra* stycket expropriationslagen (1972:719) inräknas i ersättningen för intrång.

lösa område som avses i första stycket, om *det skulle föranleda endast en mindre förhöjning av ersättningen till fastighetsägaren* och fastighetsägaren *inte* har ett beaktansvärt intresse av att behålla området. Vid bedömning av frågan om rätt till inlösen föreligger *ska* kostnad för åtgärd som anges i 4 kap. 1 § *fjärde* stycket expropriationslagen (1972:719) inräknas i ersättningen för intrång.

69 §³

I mål om ersättning enligt 55, 58 eller 61 § eller om gottgörelse enligt 68 § gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) om rättegång samt om rättegångskostnader och kostnader vid fördelning av ersättning, om *ej* annat är särskilt föreskrivet. *Ogillas* yrkande om ersättning enligt 58 eller 61 § eller om gottgörelse enligt 68 § och *har* målet *ej* anhängiggjorts av väghållaren, tillämpas *dock* 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10) i fråga om rättegångskostnaderna.

I mål om inlösen enligt 56, 59 eller 62 § gäller i tillämpliga delar expropriationslagen (1972:719), om *ej* annat är särskilt föreskrivet. *4 kap. 3 § expropriationslagen skall härvid tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol.* *Ogillas* yrkande om inlösen enligt 59 eller 62 §, tillämpas allmänna regler om rättegångskostnad.

I mål om ersättning enligt 55, 58 eller 61 § eller om gottgörelse enligt 68 § gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) om rättegång samt om rättegångskostnader och kostnader vid fördelning av ersättning, om *inte* annat är särskilt föreskrivet. *Om ett* yrkande om ersättning enligt 58 eller 61 § eller om gottgörelse enligt 68 § *ogillas* och målet *inte har* anhängiggjorts av väghållaren, tillämpas 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10) i fråga om rättegångskostnaderna.

I mål om inlösen enligt 56, 59 eller 62 § gäller i tillämpliga delar expropriationslagen (1972:719), om *inte* annat är särskilt föreskrivet. *Om ett* yrkande om inlösen enligt 59 eller 62 § *ogillas*, tillämpas allmänna regler om rättegångskostnad.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättningen, om talan om ersättning eller inlösen har väckts före ikraftträdandet. I ett sådant fall ska

³ Senaste lydelse 1987:459.

Anmärkning: Ändring i 69 § har också föreslagits i propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170).

hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

6 Förslag till lag om ändring i ledningsrättslagen (1973:1144)

Härigenom föreskrivs att 12, 13 och 13 d §§ ledningsrättslagen (1973:1144) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §¹

Mark eller annat utrymme för ledning eller sådan anordning som avses i 2 a § får tas in anspråk på fastighet, om det inte orsakar synnerligt men för fastigheten.

Även om synnerligt men uppkommer, är fastighet skyldig att avstå utrymme, om ledningen eller den avsedda ledningen är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt eller om den enligt beslut av koncessionsmyndighet *skall* dras fram över fastigheten. Om ägaren begär det, *skall* fastigheten inlösas. Är olägenheten begränsad till viss del av fastigheten, *skall* endast den delen inlösas.

Ledningsrättshavaren är berättigad att lösa sådan fastighet eller del av fastighet som avses i andra stycket, om detta skulle medföra endast en ringa höjning av den ersättning som tillkommer fastighetsägaren och denne *icke* har ett beaktansvärt intresse av att behålla fastigheten eller fastighetsdelen. Vid bedömning av frågan om rätt till inlösen föreligger, *skall* kostnad för åtgärd som anges i 4 kap. 1 § *andra* stycket expropriationslagen (1972:719) räknas in i ersättningen.

Bestämmelserna i 1 kap. 3 och 4 §§ expropriationslagen *skall* tillämpas vid upplåtelse och inlösen enligt denna paragraf. Trots dessa bestämmelser kan dock särskild rätt som tillkommer staten och inte utgör vägrätt rubbas. Vidare får förordnas att rätten till utrymme

Även om synnerligt men uppkommer, är fastighet skyldig att avstå utrymme, om ledningen eller den avsedda ledningen är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt eller om den enligt beslut av koncessionsmyndighet *ska* dras fram över fastigheten. Om ägaren begär det, *ska* fastigheten inlösas. Är olägenheten begränsad till viss del av fastigheten, *ska* endast den delen inlösas.

Ledningsrättshavaren är berättigad att lösa sådan fastighet eller del av fastighet som avses i andra stycket, om detta skulle medföra endast en ringa höjning av den ersättning som tillkommer fastighetsägaren och denne *inte* har ett beaktansvärt intresse av att behålla fastigheten eller fastighetsdelen. Vid bedömning av frågan om rätt till inlösen föreligger, *ska* kostnad för åtgärd som anges i 4 kap. 1 § *fjärde* stycket expropriationslagen (1972:719) räknas in i ersättningen.

Bestämmelserna i 1 kap. 3 och 4 §§ expropriationslagen *ska* tillämpas vid upplåtelse och inlösen enligt denna paragraf. Trots dessa bestämmelser kan dock särskild rätt som tillkommer staten och inte utgör vägrätt rubbas. Vidare får förordnas att rätten till utrymme

¹ Senaste lydelse 2006:43.

för ledningen eller anordningen *skall* ha företräde framför särskild rätt som har tillskapats genom expropriation eller annat tvångsförvärv eller vid fastighetsbildning eller på liknande sätt, dock inte om den särskilda rätten utgör vägrätt.

för ledningen eller anordningen *ska* ha företräde framför särskild rätt som har tillskapats genom expropriation eller annat tvångsförvärv eller vid fastighetsbildning eller på liknande sätt, dock inte om den särskilda rätten utgör vägrätt.

13 §²

I fråga om ersättning för upplåtelse och inlösen enligt 12 § eller åtgärd enligt 12 a § tillämpas 4 kap. expropriationslagen (1972:719). *Vid tillämpningen av 4 kap. 3 § expropriationslagen skall tiden för värdestegringen räknas från dagen tio år före det att ansökan om ledningsförrättningen gjordes eller lantmäterimyndigheten enligt 7 kap. 11 § fastighetsbildningslagen (1970:988) förordnade om prövning enligt ledningsrättslagen.*

Är innehavare av en rättighet som minskar en fastighets värde berättigad till ersättning, *skall* det värde som tillgodoräknas fastighetens ägare enligt första stycket minskas med det belopp som motsvarar den värdeminskning för fastigheten som rättigheten inneburit. Om det värde som *skall* tillgodoräknas fastighetens ägare inte kan minskas utan att skada uppkommer för innehavaren av en fordran med bättre rätt, minskas i stället ersättningen till rättighetsinnehavaren med motsvarande belopp.

I fråga om ersättning för upplåtelse och inlösen enligt 12 § eller åtgärd enligt 12 a § tillämpas 4 kap. expropriationslagen (1972:719).

Om en innehavare av en rättighet, som minskar en fastighets värde, är berättigad till ersättning, ska det värde som tillgodoräknas fastighetens ägare enligt första stycket minskas med det belopp som motsvarar den värdeminskning för fastigheten som rättigheten inneburit. Om det värde som *ska* tillgodoräknas fastighetens ägare inte kan minskas utan att skada uppkommer för innehavaren av en fordran med bättre rätt, minskas i stället ersättningen till rättighetsinnehavaren med motsvarande belopp.

13 d §³

I fråga om ersättning för skada och intrång på grund av att ledningen dras fram och begagnas med stöd av 3 a § *skall bestämmelserna i 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas. Vid tillämpningen av 3 § i samma kapitel skall den tid om tio år som där*

I fråga om ersättning för skada och intrång på grund av att ledningen dras fram och begagnas med stöd av 3 a § *ska* 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas.

² Senaste lydelse 2001:891.

³ Senaste lydelse 2000:543.

anges räknas från den dag då fastighetsägaren underrättats om när arbetet skulle påbörjas.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning enligt
  - a) 13 §, om ansökan om förrättning har gjorts före ikraftträdandet eller ett sådant förordnande som avses i 15 § första stycket har meddelats dessförrinnan, och
  - b) 13 d §, om fastighetsägaren före ikraftträdandet har underrättats enligt 3 a § om när arbetet ska påbörjas.
3. I de fall som avses i 2 ska hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

7 Förslag till lag om ändring i anläggningslagen (1973:1149)

Härigenom föreskrivs att 13 § anläggningslagen (1973:1149)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I fråga om ersättning för upplåtelse och inlösen enligt 12 § eller åtgärd enligt 12 a § gäller 5 kap. 10–12 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988). Därvid *skall* inlösen inte anses som ett sådant tvångsförvärv som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket fastighetsbildningslagen.

Föreslagen lydelse

13 §²

I fråga om ersättning för upplåtelse och inlösen enligt 12 § eller åtgärd enligt 12 a § gäller 5 kap. 10–12 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988). Därvid *ska* inlösen inte anses som ett sådant tvångsförvärv som avses i 5 kap. 10 a § andra stycket fastighetsbildningslagen.

I fråga om en ansökan om för rättning som har gjorts före den 1 augusti 2010 eller ett sådant förordnande som avses i 17 § första stycket som har meddelats dessförinnan, ska hänvisningen i första stycket till fastighetsbildningslagen samt hänvisningarna i 5 kap. 10 a § fastighetsbildningslagen till expropriationslagen (1972:719) avse dessa lagars lydelse vid utgången av juli 2010.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

¹ Lagen omtryckt 1992:1148.

² Senaste lydelse 2001:892.

8 Förslag till lag om ändring i bostadsförvaltningslagen (1977:792)

Härigenom föreskrivs att 28 § bostadsförvaltningslagen (1977:792) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Är fastighet ställd under tvångsförvaltning men är förhållandena sådana att en tillfredsställande förvaltning därvid *ej* kan uppnås, får kommunen lösa fastigheten.

Talan om inlösen *skall* väckas vid fastighetsdomstolen. I fråga om inlösen gäller i övrigt expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar, dock med undantag för 4 kap. 2 §. *Bestämmelserna i 4 kap. 3 § expropriationslagen äger tillämpning i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol.*

Föreslagen lydelse

28 §¹

*Om en fastighet är ställd under tvångsförvaltning men förhållandena är sådana att en tillfredsställande förvaltning därvid *inte* kan uppnås, får kommunen lösa fastigheten.*

Talan om inlösen *ska* väckas vid fastighetsdomstolen. I fråga om inlösen gäller i övrigt expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar, dock med undantag för 4 kap. 1 § *andra stycket.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättningen, om talan om inlösen har väckts före ikraftträdandet. I ett sådant fall ska hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

¹ **Anmärkning:** Ändring i 28 § har också föreslagits i lagrådsremissen Mark- och miljödomstolar (2010-03-04).

9 Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs att 19 § skogsvårdslagen (1979:429)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § första eller andra stycket gäller *bestämmelserna i* 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §, 4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 32 och 33 §§ miljöbalken. Det som sägs i dessa bestämmelser om miljödomstol ska i stället gälla fastighetsdomstol.

Föreslagen lydelse

19 §²

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § första eller andra stycket gäller 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §, 4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 33 § miljöbalken. Det som sägs i dessa bestämmelser om miljödomstol ska i stället gälla fastighetsdomstol.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning med anledning av ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet. I ett sådant fall ska hänvisningarna i 19 § till 31 kap. miljöbalken samt hänvisningarna i 31 kap. miljöbalken till expropriationslagen (1972:719) avse dessa lagars lydelse vid utgången av juli 2010.

¹ Lagen omtryckt 1993:553.

² Senaste lydelse 2009:1320.

Anmärkning: Ändringar i 19 § har också föreslagits i lagrådsremisserna Mark- och miljödomstolar (2010-03-04) och Gränser i skog (2010-03-11).

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter

Härigenom föreskrivs att 27 och 33 §§ lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

Ägare till mark som tas i anspråk för bearbetning eller härmed sammanhängande verksamhet är berättigad att av koncessionshavaren få intrångsättning och annan ersättning för skada. Samma rätt till ersättning har innehavare av nyttjanderätt eller annan särskild rätt till fastighet som berörs av ianspråktagandet.

Beträffande ersättningen gäller 4 kap. expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar. *Vad som sägs i 4 kap. 3 § samma lag skall härvid tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol.*

Beträffande ersättningen gäller 4 kap. expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar.

33 §

I mål om inlösen enligt 28 § gäller, om *ej* annat är föreskrivet i denna lag, expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar. *Vad som sägs i 4 kap. 3 § samma lag skall härvid tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol.*

I mål om inlösen enligt 28 § gäller, om *inte* annat är föreskrivet i denna lag, expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning med anledning av en bearbetningskoncession som har beviljats före ikraftträdandet, om talan om ersättning eller inlösen har väckts före den 1 augusti 2015. I ett sådant fall ska hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

11 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 39 § samt 14 kap. 9 och 10 §§ plan- och bygglagen (1987:10)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

39 §

Vid bestämmande av ersättning i fall som avses i 17 eller 24 § *skall* 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas. *Vad som sägs i 4 kap. 3 § nämnda lag skall härvid tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före den då talan om inlösen väcktes.*

Vid bestämmande av ersättning i fall som avses i 17 eller 24 § *ska* 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas.

14 kap.

9 §

Vid bestämmande av ersättning i fall som avses i 1–8 §§ *skall* 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas i den mån inte annat följer av 10 §. *Vad som sägs i 4 kap. 3 § nämnda lag skall härvid tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före den då talan om inlösen väcktes.*

Vid bestämmande av ersättning i fall som avses i 1–8 §§ *ska* 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas i den mån inte annat följer av 10 §.

10 §

Ersättning för minskning av fastighetens marknadsvärde i fall som avses i 3 §, 4 §, 5 § första stycket eller 8 § första stycket *skall* bestämmas som skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde före och efter beslutet eller den åtgärd som avses i 4 §. Härvid *skall* bort-

Ersättning för minskning av fastighetens marknadsvärde i fall som avses i 3 §, 4 §, 5 § första stycket eller 8 § första stycket *ska* bestämmas som skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde före och efter beslutet eller den åtgärd som avses i 4 §. Härvid *ska* bortses från

¹ Lagen omtryckt 1992:1769.

Anmärkning: I propositionen En enklare plan- och bygglag har föreslagits att en ny plan- och bygglag ska träda i kraft den 2 maj 2011, då plan- och bygglagen (1987:10) ska upphöra att gälla (prop. 2009/10:170).

ses från förväntningar om ändring av markanvändningen.

Ersättning för skada i fall som avses i 8 § första stycket 1 och 2 *skall* minskas med ett belopp som motsvarar vad som på grund av 8 § andra stycket *skall* tålas utan ersättning.

förväntningar om ändring av markanvändningen. *Vid bestämmande av ersättningen ska 4 kap. 1 § andra stycket expropriationslagen (1972:719) tillämpas.*

Ersättning för skada i fall som avses i 8 § första stycket 1 och 2 *ska* minskas med ett belopp som motsvarar vad som på grund av 8 § andra stycket *ska* tålas utan ersättning.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning
    - a) enligt 6 kap. 17 och 24 §§ samt 14 kap. 1 och 2 §§, om talan om inlösen eller förvärv har väckts före ikraftträdandet,
    - b) med anledning av ett sådant beslut som avses i 14 kap. 3, 5, 7 och 8 §§, om beslutet har meddelats före ikraftträdandet, och
    - c) med anledning av en sådan åtgärd som avses i 14 kap. 4 och 6 §§, om åtgärden har utförts före ikraftträdandet.
  3. I de fall som avses i 2 ska hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:11) om exploateringssamverkan

Härigenom föreskrivs att 11 och 21 §§ lagen (1987:11) om exploateringssamverkan ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Vid förrättningen *skall* bestämmas grunderna för fördelning av kostnaderna för exploateringssamverkan och de fördelar som *vinnes* genom denna. För detta ändamål *skall* andelstal fastställas för varje fastighet som ingår i exploaterings-samfälligheten.

Andelstalet för en fastighet *skall* bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn främst till arealen av den för exploatering tillgängliga mark av fastigheten som ingår i samverkansområdet. Motsvarar det bidrag en fastighet lämnar genom tillskott i mark inte vad fastigheten har att tillskjuta med tillämpning av andelstalet, *skall* skillnaden utjämnas i pengar. Därvid *skall* 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas. Om en detaljplan har antagits efter det att exploateringsbeslutet enligt 13 § har vunnit laga kraft, *skall dock* hänsyn inte tas till den inverkan som planen kan ha haft på markens värde. *Vad som sägs i 4 kap. 3 § expropriationslagen skall härvid tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före den då exploateringsbeslutet vann laga kraft.*

För en fastighet inom samverkansområdet som saknar *för exploatering tillgänglig mark*, *skall* andelstal bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta som fastigheten har av exploateringen. I fall då andelstal såväl för fastigheter med mark tillgänglig för exploatering som

Föreslagen lydelse

11 §

Vid förrättningen *ska* bestämmas grunderna för fördelning av kostnaderna för exploateringssamverkan och de fördelar som *vinns* genom denna. För detta ändamål *ska* andelstal fastställas för varje fastighet som ingår i exploaterings-samfälligheten.

Andelstalet för en fastighet *ska* bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn främst till arealen av den för exploatering tillgängliga mark av fastigheten som ingår i samverkansområdet. *Om* det bidrag en fastighet lämnar genom tillskott i mark inte *motsvarar* vad fastigheten har att tillskjuta med tillämpning av andelstalet, *ska* skillnaden utjämnas i pengar. Därvid *ska* 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas *med undantag för 1 § andra stycket*. Om en detaljplan har antagits efter det att exploateringsbeslutet enligt 13 § *denna lag* har vunnit laga kraft, *ska* hänsyn inte tas till den inverkan som planen kan ha haft på markens värde.

För en fastighet inom samverkansområdet som saknar *mark som är tillgänglig för exploatering*, *ska* andelstal bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta som fastigheten har av exploateringen. I fall då andelstal såväl för fastigheter med mark tillgänglig för exploatering som

för fastigheter utan sådan mark *skall* tillämpas samtidigt, *skall* de enligt andra stycket bestämda andelstalen i motsvarande mån jämkas.

för fastigheter utan sådan mark *ska* tillämpas samtidigt, *ska* de enligt andra stycket bestämda andelstalen i motsvarande mån jämkas.

21 §¹

Om mark enligt 19 eller 20 § överförs till annan fastighet eller till en samfällighet, *skall* ersättningen bestämmas med tillämpning av 4 kap. expropriationslagen (1972:719). Hänsyn *skall* dock inte tas till den inverkan som detaljplanen kan ha haft på markens värde.

Om mark enligt 19 eller 20 § överförs till *en* annan fastighet eller till en samfällighet, *ska* ersättningen bestämmas med tillämpning av 4 kap. expropriationslagen (1972:719). Hänsyn *ska* dock inte tas till den inverkan som detaljplanen kan ha haft på markens värde.

Vid bestämmande av ersättning enligt första stycket skall vad som sägs i 4 kap. 3 § expropriationslagen tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före den då exploateringsbeslutet vann laga kraft.

Om innehavaren av en rättighet som minskar en fastighets värde är berättigad till ersättning, *skall* det värde som tillgodoräknas fastighetens ägare minskas med ett belopp som motsvarar den värdeminskning för fastigheten som rättigheten har inneburit. Om det värde som *skall* tillgodoräknas fastighetens ägare *ej* kan minskas utan att skada uppkommer för innehavare av fordran med bättre rätt, minskas i stället ersättningen till rättighetshavaren med motsvarande belopp.

Om innehavaren av en rättighet som minskar en fastighets värde är berättigad till ersättning, *ska* det värde som tillgodoräknas fastighetens ägare minskas med ett belopp som motsvarar den värdeminskning för fastigheten som rättigheten har inneburit. Om det värde som *ska* tillgodoräknas fastighetens ägare *inte* kan minskas utan att skada uppkommer för innehavare av fordran med bättre rätt, minskas i stället ersättningen till rättighetshavaren med motsvarande belopp.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättningen, om ansökan om exploateringsförrättning har gjorts före ikraftträdandet. I ett sådant fall ska hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

¹ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 13 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

13 §

I fråga om ersättning eller inlösen enligt 10 eller 12 § andra stycket *skall* expropriationslagen (1972:719) tillämpas i den mån avvikande bestämmelser inte meddelas i denna lag.

Ersättning för minskning av fastighetens marknadsvärde i fall som avses i 10 § *skall* bestämmas som skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde före och efter beslutet. Därvid *skall* bortses från förväntningar om ändring av markanvändningen.

Ersättning för skada enligt 10 § första stycket 1 *skall* minskas med ett belopp som motsvarar det som enligt samma punkt *skall* tålas utan ersättning.

Om staten begär det och det inte är uppenbart oskäligt, *skall* domstolen förordna att ersättning enligt 10 § första stycket *skall* betalas ut först när vissa åtgärder med byggnaden har utförts.

Ogillas talan om ersättning eller inlösen som har väckts av fastighetsägaren eller annan sakägare, kan domstolen förordna att *han skall* bära sina egna kostnader, om han har inlett rättegången utan tillräckliga skäl. Har rättegången uppenbart inletts utan skäligen grund, får

I fråga om ersättning eller inlösen enligt 10 eller 12 § andra stycket *ska* expropriationslagen (1972:719) tillämpas i den mån avvikande bestämmelser inte meddelas i denna lag.

Ersättning för minskning av fastighetens marknadsvärde i fall som avses i 10 § *ska* bestämmas som skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde före och efter beslutet. Därvid *ska* bortses från förväntningar om ändring av markanvändningen. *Vid bestämmande av ersättningen ska 4 kap. 1 § andra stycket expropriationslagen tillämpas.*

Ersättning för skada enligt 10 § första stycket 1 *ska* minskas med ett belopp som motsvarar det som enligt samma punkt *ska* tålas utan ersättning.

Om staten begär det och det inte är uppenbart oskäligt, *ska* domstolen förordna att ersättning enligt 10 § första stycket *ska* betalas ut först när vissa åtgärder med byggnaden har utförts.

Ogillas *en* talan om ersättning eller inlösen som har väckts av fastighetsägaren eller annan sakägare, kan domstolen förordna att *fastighetsägaren eller sakägaren ska* bära sina egna kostnader, om han *eller hon* har inlett rättegången utan tillräckliga skäl. Har rätte-

¹ Lagen omtryckt 2002:620.

domstolen dessutom *ålägga honom* gången uppenbart inletts utan skäl-
att ersätta staten dess rättegångs- lig grund, får domstolen dessutom
kostnader. *förordna att fastighetsägaren eller*
sakägaren ska ersätta staten dess
rättegångskostnader.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning med anledning av skyddsbestämmelser eller, i fall som avses i 3 kap. 10 § fjärde stycket, förbud som länsstyrelsen har meddelat före ikraftträdandet.
  3. I de fall som avses i 2 ska hänvisningen till expropriationslagen (1972:719) avse den lagen i dess lydelse vid utgången av juli 2010.

14 Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)

Häri genom föreskrivs att 7 kap. 4 § minerallagen (1991:45) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

4 §¹

Beträffande ersättning och löse-skillning enligt 1–3 §§ gäller 4 kap. och 5 kap. 23 §, 24 § och 27 § första stycket första meningen expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar. Vad som sägs i 4 kap. 3 § samma lag skall härvid tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före det ansökan om markanvisning gjordes. I fråga om ersättning vid inlösen enligt 2 § andra eller tredje stycket skall dock tiden räknas från och med dagen för begäran om inlösen, om inte ersättningsfrågan prövas vid markanvisningsförrättning.

I fråga om ersättning och löse-skillning enligt 1–3 §§ gäller 4 kap. och 5 kap. 23 §, 24 § och 27 § första stycket första meningen expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning med anledning av
    - a) ett undersökningstillstånd som har beviljats före ikraftträdandet, och
    - b) en bearbetningskoncession som har beviljats före ikraftträdandet,
 om ansökan om ersättning eller markanvisningsförrättning har gjorts före den 1 augusti 2015.
  3. I de fall som avses i 2 ska hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

¹ Senaste lydelse 2005:161.

15 Förslag till lag om ändring i bostadsrättslagen
(1991:614)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 18 § bostadsrättslagen (1991:614) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

18 §¹

Talan om ersättning vid inlösen eller för intrång eller för annan skada som en bostadsrättshavare orsakas med anledning av ett beslut om godkännande enligt 16 § första stycket 2 *skall* väckas vid fastighetsdomstolen. I fråga om inlösen och ersättning gäller expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar, *dock med undantag för 4 kap. 3 §.*

Talan om ersättning vid inlösen eller för intrång eller för annan skada som en bostadsrättshavare orsakas med anledning av ett beslut om godkännande enligt 16 § första stycket 2 *ska* väckas vid fastighetsdomstolen. I fråga om inlösen och ersättning gäller expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning med anledning av ett beslut om godkännande som har meddelats före ikraftträdandet. I ett sådant fall ska hänvisningen till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

¹ **Anmärkning:** Ändring i 9 kap. 18 § har också föreslagits i lagrådsremissen Mark- och miljödomstolar (2010-03-04).

16 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1649) om byggande av järnväg

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 5 § lagen (1995:1649) om byggande av järnväg ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

5 §¹

I den mån avvikande bestämmelser inte meddelas i denna lag skall i mål om inlösen och ersättning bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) tillämpas. Vad som sägs i 4 kap. 3 § expropriationslagen skall tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före den då talan om inlösen väcktes. Ogillas talan i mål som väckts av en fastighetsägare eller den som innehar särskild rätt till en fastighet, tillämpas bestämmelserna i 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10) i fråga om rättegångskostnaderna.

I mål om inlösen och ersättning ska expropriationslagen (1972:719) tillämpas, i den mån avvikande bestämmelser inte meddelas i denna lag. Om en talan i ett mål som väckts av en fastighetsägare eller den som innehar särskild rätt till en fastighet ogillas, tillämpas bestämmelserna i 15 kap. 6 § plan- och bygglagen (1987:10) i fråga om rättegångskostnaderna.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.
  2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning enligt
    - a) 4 kap. 1 och 2 §§, om talan om inlösen har väckts före ikraftträdandet, och
    - b) 4 kap. 3 och 4 §§, om beslutet enligt 3 kap. 1, 2, 3 eller 4 § har meddelats före ikraftträdandet.
  3. I de fall som avses i 2 ska hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

¹ **Anmärkning:** Ändring i 4 kap. 5 § har också föreslagits i propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170).

17 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

När ersättningen *skall* bestämmas, tillämpas 4 kap. expropriationslagen (1972:719), i den mån avvikande bestämmelser inte meddelas i denna lag. Ersättning för värdeminskning av fastighet som har använts vid reaktordrift lämnas därvid som intrångsersättning. Uppkommer i övrigt skada genom att rätten till reaktordrift upphör, *skall* även sådan skada ersättas.

Föreslagen lydelse

6 §

När ersättningen *ska* bestämmas, tillämpas 4 kap. expropriationslagen (1972:719), i den mån avvikande bestämmelser inte meddelas i denna lag. Ersättning för värdeminskning av fastighet som har använts vid reaktordrift lämnas därvid som intrångsersättning. Uppkommer i övrigt skada genom att rätten till reaktordrift upphör, *ska* även sådan skada ersättas.

I fråga om ett beslut om att rätten att driva en kärnkraftsreaktor ska upphöra som regeringen har meddelat före den 1 augusti 2010, ska hänvisningen till expropriationslagen i första stycket avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

¹ **Anmärkning:** I propositionen Kärnkraften – förutsättningar för generationsskifte har föreslagits att lagen ska upphöra att gälla vid utgången av juli 2010 (prop. 2009/10:172).

18 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

5 §¹

Om en tillfredsställande förvaltning av en elektrisk anläggning sannolikt inte kan åstadkommas genom tvångsförvaltning eller en tillfredsställande förvaltning sannolikt inte kommer att bestå efter utgången av tiden för en tvångsförvaltning får staten, efter ansökan av nätmyndigheten, lösa anläggningen från ägaren.

Om anläggningens ägare också är ägare till en fastighet på vilken anläggningen, helt eller delvis, är belägen *skall* även fastigheten eller, om det är lämpligt, del av fastigheten lösas. Om ledningsrätt är upplåten för anläggningen på en annan fastighet *skall* även ledningsrätten lösas.

Mål om inlösen *skall* tas upp av den fastighetsdomstol inom vars område anläggningen eller större delen av den ligger. I fråga om inlösen gäller i övrigt expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar. *Bestämmelserna i 4 kap. 3 § expropriationslagen skall tillämpas i fråga om värdeökning som ägt rum under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol.*

Om anläggningens ägare också är ägare till en fastighet på vilken anläggningen, helt eller delvis, är belägen *ska* även fastigheten eller, om det är lämpligt, del av fastigheten lösas. Om ledningsrätt är upplåten för anläggningen på en annan fastighet *ska* även ledningsrätten lösas.

Mål om inlösen *ska* tas upp av den fastighetsdomstol inom vars område anläggningen eller större delen av den ligger. I fråga om inlösen gäller i övrigt expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar, *dock med undantag för 4 kap. 1 § andra stycket.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättningen, om talan om inlösen har väckts före ikraftträdandet. I ett sådant fall ska hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

¹ **Anmärkning:** Ändring i 1 kap. 5 § har också föreslagits i lagrådsremissen Mark- och miljödomstolar (2010-03-04).

19 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:449) om skydd för störningskänslig forskning

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2006:449) om skydd för störningskänslig forskning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Om forskning som avses i 1 § utsätts för varaktiga eller upprepade störningar från annan verksamhet i närheten, får länsstyrelsen efter ansökan enligt 6 § meddela förbud eller förelägganden mot den störande verksamheten för att skydda forskningen.

Det som sägs i första stycket gäller inte sådan verksamhet som regleras i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation eller lagen (1992:1512) om elektromagnetisk kompatibilitet eller i föreskrifter utfärdade med stöd av dessa lagar. Det som sägs i första stycket gäller inte heller störningar från en verksamhet som bedrivs med tillstånd enligt miljöbalken eller motsvarande bestämmelser i äldre lag.

Om ett beslut enligt första stycket medför att pågående markanvändning inom det berörda området avsevärt försvåras, har områdets ägare och den som har nyttjanderätt, servitut, rätt till elektrisk kraft eller liknande rätt till detta område, rätt till ersättning för skada till följd av beslutet. Ersättningen *skall* motsvara skadan med avdrag för vad den berättigade är skyldig att tåla utan ersättning. Ersättningen *skall* betalas av den som ansökt om skyddet. I fråga om ersättningen tillämpas i övrigt expropriationslagen (1972:719). *Vid tillämpning av 4 kap. 3 § nämnda lag räknas dock värdeökning från dagen tio år före det att talan väcktes vid domstol.*

Om ett beslut enligt första stycket medför att pågående markanvändning inom det berörda området avsevärt försvåras, har områdets ägare och den som har nyttjanderätt, servitut, rätt till elektrisk kraft eller liknande rätt till detta område, rätt till ersättning för skada till följd av beslutet. Ersättningen *ska* motsvara skadan med avdrag för vad den berättigade är skyldig att tåla utan ersättning. Ersättningen *ska* betalas av den som ansökt om skyddet. I fråga om ersättningen tillämpas i övrigt expropriationslagen (1972:719).

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2010.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ersättning med anledning av ett beslut enligt 4 § första stycket som har meddelats före ikraftträdandet. I ett sådant fall ska hänvisningarna till expropriationslagen (1972:719) avse den lagens lydelse vid utgången av juli 2010.

BILAGA 3

Regeringens lagförslag i prop. 2009/10:201

Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen
(1979:429)

Härigenom föreskrivs i fråga om skogsvårdslagen (1979:429)¹
dels att 21 § ska upphöra att gälla,
dels att 6, 14–20, 30 och 38 §§ samt rubriken närmast före 15 § ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 10 § ska lyda ”Avverkning m.m. på skogsmark”,
dels att det i lagen ska införas tio nya paragrafer, 2 b, 6 a, 6 b, 13 a, 13 b, 18 a, 18 b, 18 c, 38 a och 38 b §§, samt närmast före 20 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Vid anläggning av ny skog *skall* de föryngringsåtgärder vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av en skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt. *Föreskrifter om föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder i nämnda syfte meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.*

Föreslagen lydelse

2 b §

Med fjällnära skog avses sådan skog inom det fjällnära området där

1. skogsbruksåtgärder kan påverka intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården, kulturmiljövården eller rennäringen, eller

2. det råder särskilda förutsättningar för skogens skötsel.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka områden som utgör fjällnära skog.

6 §²

Vid anläggning av ny skog *ska* de föryngringsåtgärder vidtas som kan behövas för att trygga återväxten av en skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt.

6 a §

Hyggesplöjning får inte användas som markberedningsmetod.

¹ Lagen omtryckt 1993:553.
 Senaste lydelse av 21 § 2005:1164.

² Senaste lydelse 1993:553.

Om det behövs för att trygga återväxten av en skog av tillfredsställande täthet och beskaffenhet i övrigt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om föryngringsmetod, markberedning, sådd, plantering, vård av plantskog och andra åtgärder.

6 b §

Främmande trädarter får inte användas som skogsodlingsmaterial i fjällnära skog.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i första stycket.

13 a §

Avverkning, skogsvårdsåtgärder och gödning får inte ske på skogliga impediment som är större än 0,1 hektar. Enstaka träd får dock avverkas om det inte förändrar naturmiljöns karaktär.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från förbudet i första stycket.

13 b §

Inom ett område där renskötsel får bedrivas enligt rennärlagen (1971:437) under hela året (renskötselns året-runt-marker), får avverkning inte ske om den

1. medför ett sådant väsentligt bortfall av renbete att möjligheterna att hålla tillåtet renantal påverkas, eller

2. omöjliggör sedvanlig samling och flyttning av renhjord.

14 §³

Den produktiva skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta Skogsstyrelsen om

1. avverkning och uttag av skogsbränsle som ska äga rum på hans eller hennes mark,

2. sådan dikning i samband med avverkning som inte kräver tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken,

3. vad han eller hon avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning på hans eller hennes mark, *och*

3. vad han eller hon avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i samband med avverkning på hans eller hennes mark,

4. vad han eller hon avser att göra för att tillgodose rennäringsens intressen i samband med avverkning på hans eller hennes mark inom renskötselns året-runt-marker, *och*

4. vad han eller hon avser att göra för att trygga återväxten.

5. vad han eller hon avser att göra för att trygga återväxten av skogen.

Krav på tillstånd till avverkning m.m.

Krav på tillstånd till avverkning i fjällnära skog⁴

Regeringen meddelar föreskrifter om att skog som är svår att förnygra på grund av dess ogynnsamma läge eller som behövs som skydd mot sand- eller jordflykt eller för att förhindra att fjällgränsen flyttas ned skall avsättas som svårförnygrad skog eller skyddsskog. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar också föreskrifter om vilka delar av den svårförnygrade skogen som skall anses utgöra fjällnära skog.

15 §

I fjällnära skog får avverkning inte ske utan Skogsstyrelsens tillstånd.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling.

16 §⁵

I svårförnygrad skog eller skyddsskog får avverkning inte ske

I ansökan om tillstånd till avverkning ska sökanden redovisa

³ Senaste lydelse 2008:662.

⁴ Senaste lydelse 1998:1538.

⁵ Senaste lydelse 2005:1164.

utan Skogsstyrelsens tillstånd.

I ansökan om tillstånd skall sökanden redovisa vad han avser att göra för att tillgodose naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen.

I samband med att tillstånd ges kan Skogsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka olägenhet och trygga återväxten.

Tillstånd behövs inte för röjning eller gallring som främjar skogens utveckling.

vad han eller hon avser att göra för att

1. tillgodose naturvårdens, kulturmiljövårdens och rennäringens intressen, samt

2. trygga återväxten av skogen.

17 §⁶

Tillstånd till avverkning i svår-förnygrad skog eller skyddsskog får inte ges, om avverkningen medverkar till att en miljökväl-tetsnorm överträds. Avverkningen får dock tillåtas, om det vidtas sådana åtgärder att olägenheterna från annan verksamhet upphör eller minskar så att möjligheterna att uppfylla miljökväl-tetsnormen ökar i inte obetydlig utsträckning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för visst eller vissa områden före-skriva att tillstånd till avverkning av svårförnygrad skog inte får ges

1. i fråga om skog på mark som inte i genomsnitt kan producera minst en kubikmeter virke om året per hektar, om det inte finns särskilda skäl,

2. för byggande av skogsbilväg om nyttan av vägen för skogs-bruket inte motsvarar kostnaden för den eller om vägen inte kan passas in i en vägnätsplan.

Tillstånd till avverkning får inte ges, om avverkningen medverkar till att en miljökväl-tetsnorm överträds. Avverkningen får dock tillåtas, om det vidtas sådana åtgärder att olägenheterna från annan verksamhet upphör eller minskar så att möjligheterna att uppfylla miljökväl-tetsnormen ökar i inte obetydlig utsträckning.

Tillstånd till avverkning får inte heller ges för att bygga en skogs-bilväg om nyttan av vägen för skogsbruket inte motsvarar kostnaden för den, eller om vägen inte kan passas in i en vägnätsplan.

18 §⁷

Tillstånd till avverkning i fjäll-nära skog får inte ges om

Tillstånd till avverkning får inte ges om avverkningen är oförenlig

⁶ Senaste lydelse 1998:821.

Anmärkning: Ändringar i 17 § har också förestagits i prop. 2009/10:184.

⁷ Senaste lydelse 2005:1164.

avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården eller kulturmiljövården.

När tillstånd ges skall Skogsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen, såsom i fråga om hyggets storlek och förläggning samt tillåten avverkningsform.

med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården eller kulturmiljövården.

18 a §

Tillstånd till avverkning på en sammanhängande yta som är större än 20 hektar inom samma brukningsenhet får ges endast om det finns särskilda skäl för det.

18 b §

När tillstånd till avverkning ges ska Skogsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som ska tas till

1. *naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen, samt*
2. *rennäringens intressen.*

Sådana hänsyn får avse hyggets storlek och förläggning, avverkningsform eller liknande.

Villkor som gäller rennäringens intressen får inte avse annat än vad som uppenbart behövs med hänsyn till renskötselrätten.

18 c §

I samband med att tillstånd till avverkning ges får Skogsstyrelsen besluta om åtgärder för att begränsa eller motverka andra olägenheter än sådana som avses i 18 b § och för att trygga återväxten av skogen.

Lydelse enligt prop. 2009/10:162

Föreslagen lydelse

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § första eller andra stycket gäller 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §,

19 §

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § eller 18 b § första stycket i gäller 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §,

4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 33 § miljöbalken. Det som sägs i dessa bestämmelser om miljöödomstol ska i stället gälla fastighetsdomstol.

4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 33 § miljöbalken. Det som sägs i dessa bestämmelser om miljöödomstol ska i stället gälla fastighetsdomstol.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Samråd inom renskötselns året-runt-marker

20 §

Innan avverkning sker inom ett område där renskötsel får bedrivas enligt rennäringslagen (1971:437) under hela året (renskötselns året-runt-marker) skall berörd sameby beredas tillfälle till samråd enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Innan avverkning sker inom renskötselns året-runt-marker ska berörd sameby beredas tillfälle till samråd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådant samråd.

30 §⁸

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som skall tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av träd och träd-samlingar, gödsling, dikning och skogsbilvägars sträckning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog, såsom i fråga om hyggens storlek och utläggning, beståndsanläggning, kvarlämnande av träd och träd-samlingar, gödsling, dikning och skogsbilvägars sträckning.

För att tillgodose dessa intressen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om

⁸ Senaste lydelse 1998:1538.

förbud mot avverkning och andra skogsbruksåtgärder på skogliga impediment.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om de åtgärder som *skall* vidtas för det fall föreskrifter enligt första stycket inte har följts.

Bemyndigandet i första och tredje stycket medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om de åtgärder som *ska* vidtas för det fall föreskrifter enligt första stycket inte har följts.

Bemyndigandena i första och andra styckena medför inte befogenhet att meddela föreskrifter som är så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras.

38 §⁹

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 7 § första stycket, 10 § andra stycket, 11 §, 20 § eller 29 § första stycket,

2. bryter mot 10 § första stycket eller 10 a §,

3. bryter mot 16 § första stycket eller mot villkor som gäller avverkning och som har meddelats med stöd av 16 § tredje stycket, 18 § andra stycket eller 21 § tredje stycket,

4. bryter mot 36 § tredje stycket eller avverkningsförbud som avses i 36 § fjärde stycket,

5. inte fullgör anmälningsskyldighet som har föreskrivits med stöd av 14 §,

6. inte rättar sig efter ett föreläggande eller bryter mot ett förbud som har meddelats för att 31 § eller en föreskrift enligt 30 § skall följas,

7. genom avverkning eller andra åtgärder bryter mot 25 § första stycket första meningen, 27 § första stycket eller mot ett beslut om avverkning som har meddelats

1. bryter mot 6 b § första stycket, 10 § första stycket eller 10 a §,

2. bryter mot 15 § eller mot villkor i beslut som gäller avverkning och som har meddelats med stöd av 18 b § eller 18 c §,

3. bryter mot 36 § tredje stycket eller avverkningsförbud som avses i 36 § fjärde stycket,

4. inte rättar sig efter ett föreläggande eller bryter mot ett förbud som har meddelats för att 31 § ska följas,

5. genom avverkning eller andra åtgärder bryter mot 25 § första stycket första meningen, 27 § första stycket eller mot ett beslut om avverkning som har meddelats

⁹ Senaste lydelse 2005:390.

med stöd av 27 § tredje stycket.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Den som inte har rättat sig efter ett vitesföreläggande eller som har överträtt ett vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

med stöd av 27 § tredje stycket.

38 a §

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot en föreskrift som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 7 § första stycket eller 11 §,

2. bryter mot en föreskrift som en myndighet har meddelat med stöd av regeringens bemyndigande enligt 10 § andra stycket, 20 § eller 29 § första stycket,

3. inte fullgör underrättelse-skyldighet enligt föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en myndighet har meddelat med stöd av 14 §,

4. inte rättar sig efter ett föreläggande eller bryter mot ett förbud som har meddelats för att en föreskrift enligt 30 § ska följas.

I ringa fall döms inte till ansvar.

38 b §

Den som inte har rättat sig efter ett vitesföreläggande eller som har överträtt ett vitesförbud döms inte till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2010.

2. Tillstånd som har meddelats enligt 16 § i dess äldre lydelse gäller fortfarande.

3. En ansökan om tillstånd till avverkning av skog enligt 16 § i dess äldre lydelse som inte omfattas av tillståndsplikt enligt 15 § och som har kommit in till, men inte prövats av, Skogsstyrelsen före den 1 september 2010, ska anses som en underrättelse enligt 14 §.

BILAGA 4

Utskottets lagförslag

Förslaget till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Härigenom föreskrivs att 19 § skogsvårdslagen (1979:429) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2009/10:162   *Föreslagen lydelse*

19 §

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § första eller andra stycket gäller 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §, 4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 33 § miljöbalken. Det som sägs i dessa bestämmelser om miljödomstol ska i stället gälla fastighetsdomstol.

I fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § eller 18 b § första stycket 1 gäller 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §, 4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 33 § miljöbalken. Det som sägs i dessa bestämmelser om miljödomstol ska i stället gälla fastighetsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2010.

BILAGA 5

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2009/10:MJU1y

Ersättning vid expropriation

Till civilutskottet

Civilutskottet gav den 15 april 2010 miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2009/10:162 Ersättning vid expropriation och en följdmotion.

Miljö- och jordbruksutskottet yttrar sig över propositionen och motion C12 (s, v, mp) i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen lämnas förslag som innebär höjningar av den ersättning som betalas vid expropriation och andra åtgärder där fastigheter tas i anspråk med tvång. Förändringarna avser ersättningsbestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) och i de andra lagar som hänvisar till dessa bestämmelser. I propositionen föreslås att expropriationslagens presumptionsregel, som begränsar rätten till ersättning för s.k. förväntningsvärden, upphävs. Därigenom kommer ersättningen vid expropriation att bestämmas närmare fastighetens marknadsvärde och omfatta även den del av marknadsvärdet som beror på förväntningar om en ändring av fastighetens tillåtna användningssätt. I propositionen föreslås vidare att det inte längre ska vara möjligt att göra något s.k. toleransavdrag från expropriationsersättningen eller från skadestånd enligt miljöbalken för miljöskada. I sådana fall ska ersättningen fortsättningsvis motsvara hela den ersättningsgilla skadan. Slutligen föreslås att det ska göras ett schablonpåslag på expropriationsersättningen med 25 % av fastighetens marknadsvärde eller marknadsvärdesminskning.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet anföra att skyddet för äganderätten bör vara starkt. Som anförs i propositionen bör, med beaktande av de nutida förhållandena vid expropriation och liknande tvångsåtgärder, hänsynen till äganderätten i högre grad avspeglas i den ersättning som betalas vid sådana åtgärder. Fastighetsägarnas ställning i ersättningshänseende bör därför stärkas. Större hänsyn bör tas till den ersättning som fastighetsägaren skulle ha fått vid en försäljning eller upplåtelse av fastigheten på den öppna marknaden. Utskottet vill i likhet med regeringen framhålla att grundtanken med expropriation och liknande åtgärder bör kvarstå, nämligen att olika angelägna samhällsintressen ska tillgodoses. Det finns emellertid i ökad utsträckning privata vinstintressen bakom expropriationsföretagen. En utgångspunkt för en ändrad ersättningsreglering bör därför vara att skyddet för äganderätten stärks, dock enbart så långt detta är möjligt utan att ersättningsnivåerna ger upphov till beaktansvärda negativa konsekvenser för samhällsutvecklingen. En stärkt ställning för fastighetsägarna i ersättningshänseende kan få konsekvenser för möjligheterna att genomföra expropriationsföretag. Som framgår av propositionen innebär det för det allmänna del att medel får tillskjutas till berörda verksamheter, att omfördelning av medel får göras eller att ambitionsnivån får sänkas. Utskottet delar regeringens bedömning att effekterna av en reform på ett övergripande samhälls-ekonomiskt plan sammantaget emellertid blir förhållandevis måttliga.

När det gäller motion C12 (s, v, mp), i vilken schablonpåslaget på expropriationsersättningen med 25 % av fastighetens marknadsvärde avvisas, vill utskottet anföra följande. Utskottet anser i likhet med regeringen att övervägande skäl talar för att föreskriva en schablonmässig ersättning i lagen. Fastställandet av procentsatsen är givetvis i stor utsträckning en ren skälighetsfråga. Det föreslagna påslaget är tillräckligt högt för att utgöra en reell förstärkning av äganderätten. Ett lågt påslag skulle bara marginellt stärka äganderätten och är därför inte förenligt med intentionerna bakom reformen. Utskottet ansluter sig därför till regeringens bedömning att det föreslagna påslaget är rimligt.

Naturvården kan som redovisas i propositionen komma att beröras av den föreslagna generella höjningen med 25 % av löseskillingen och intrångsersättningen. Vid ett beslut om områdesskydd, t.ex. naturreservat enligt 7 kap. miljöbalken, betalar länsstyrelsen ersättning till fastighetsägaren enligt bestämmelserna i 31 kap. miljöbalken, som hänvisar till expropriationslagen. Inför bildandet av exempelvis ett naturreservat sker en förhandling med fastighetsägarna och dessa kan erbjudas att sälja sina fastigheter. Ett beslut om användningsrestriktioner kan också aktualiseras. Om fastigheten köps av staten baseras priset på ett utlåtande över marknadsvärdet. Detta värde har då bedömts utifrån helt marknadsmässiga grunder och är oberoende av ersättningsbestämmelserna i miljöbalken och expropriationslagen. Som framgår av propositionen bedöms en höjning av ersättningsnivån inte leda till några budgetära effekter när det gäller Naturvårdsverkets köp av fastigheter. Höjda ersättningar kan emellertid leda till att relationen mellan de fall där staten förvärvar marken i fråga genom köp och de fall där fastighetsägarna i stället behåller marken i sin ägo men med användningsrestriktioner, kommer att förändras. En högre ersättningsnivå kan komma att leda till att fler fastighetsägare väljer att behålla fastigheten med användningsrestriktioner i stället för att sälja den till marknadspris. En sådan relationsförändring skulle kunna leda till att en mindre areal kan skyddas med den finansiering som finns i dag. Den årliga utgiftsökningen för ersättningar kan enligt propositionen uppskattas till ca 110 miljoner kronor om den nuvarande ambitionsnivån ska upprätthållas. En procentuell höjning av ersättningsnivån kan även påverka de ersättningar som Skogsstyrelsen betalar ut vid beslut enligt 7 kap. miljöbalken om biotopskyddsområden på skogsmark. Den ökade utgiften kan uppskattas till omkring 25 miljoner kronor. De kostnader som kan tillkomma ska rymmas inom befintliga ramar. Det innebär som regeringen anför att utrymmet för att besluta om områdesskydd och biotopskyddsområden m.m. måste minska eller att en omfördelning av medel måste ske.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning i fråga om effekterna av att införa ett schablonpåslag med 25 %. Utskottet anser, mot bakgrund av vad som anförts ovan om behovet av förändringar av ersättningsbestäm-

melserna i expropriationslagen, att lagändringen bör genomföras i denna del. Utskottet föreslår därmed att civilutskottet tillstyrker propositionen i berörd del och avstyrker motion C12 (s, v, mp).

Stockholm den 20 maj 2010

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Claes Västerteg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Bengt-Anders Johansson (m), Carina Ohlsson (s), Sofia Arkelsten (m), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Lars Hjalmered (m), Jan-Olof Larsson (s), Irene Oskarsson (kd), Rune Wikström (m), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Roland Bäckman (s) och Lars Tysklind (fp).

Avvikande mening

Effekter på naturvården (s, v, mp)

Carina Ohlsson (s), Bo Bernhardsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp) och Roland Bäckman (s) anför:

Vi ställer oss avvisande till ett schablonpåslag på expropriationsersättningen med 25 %. Lagrådet och flera tunga remissinstanser har pekat på att förslagen kommer att leda till ökade kostnader för det allmänna, vilket kan inge betänkligheter vad gäller exempelvis möjligheterna att skydda orörd natur. Den föreslagna förändringen kommer att försvåra arbetet med att få till stånd rimliga s.k. frivilliga överlåtelser utanför domstolarna. Vi kan visserligen se behovet av en modern lagstiftning men efterlyser en klarare redogörelse av förslaget och dess konsekvenser, innan riksdagen tar ställning i denna fråga. Det vi anför med anledning av motion C12 (s, v, mp) bör ges regeringen till känna.